Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 138 (15761) | 1981 оной июниин 16, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ЭМХИДХЭХЫ, ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ЕХЭ ҮҮРГЭТЭЙ

ЭДЭБХИТЭЙ ажабайдалтай коллективтэ үнэрдэг коммунистнуудай суглаан хадаа хамтааран хүтэлбэрилгын бодото орган, коммунистнуудые политическэ талаар хүмүүжүүлгын һургуули болодог шүү. Партийна эхин организацийн дээдэ шатын орган байһан тулдаа суглаан бүхэн парти доторой демократи барилталха, хүргөөхэ, хамтааран хүдэлмэрилхэ ленинскэ ёһо гуримые бэхижүүлхэ хэрэгтэ шидхэхы нүлөө үзүүлнэ гэшэ.

Партийн хараалһан зорилгонуудые, тэрэнэй политикын болон бодото ажал ябуулгын асуудалнуудые суглаанда хабаадагшад харан шидхэдэг, эдэ шидхэбэринүүдые бэелүүлгэ партийна эхин организацийн хүдэлмэридэ али зэргын аша түһа хүргэхэб гэжэ тодорхойлдог юм. Юрэлөө үйлэдбэрийн коллектив бүхэнэй бэелүүлхэ эгээл үндэһэн шухала асуудалнуудта коммунистнуд гол анхаралаа хандуулаг байна. Партийна суглаанай ехэ удха шанар түхай КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Л. И. Брежнев интэжэ тэмдэглээ: «Партийна ямаашье комитедэй пленум шэнги партийна суглаан хадаа бүхы үндэһэн шухала асуудалнуудай гүнзгыгөөр, сэхэ зүбөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой газар мүн».

Манай республикын партийна эхин организацинуд КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүдые тон һонирхолтойгоор, дээдэ хэмжээндэ зүбшэн хэлсэһэн, съездын шидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар зорилгонуудаа тодорхойлһон байна.

Республикымнай дилэнхи олон партийна организацинуд хамтынгаа суглаае Уставаар тодорхойлогдоһон болзор соо таһалгаяагүй үнгэргэжэ байдаг. Тэрээн дээрэ ажахын ажал ябуулгада хабаатай хэрэгүүдһээ гадна, парти доторой ажабайдалай, политическэ болон хүмүүжүүлтын хүдэлмэрийн шухала асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэдэг болонхой. Партийна комитедүүд, партбюронуд өөһэдынгөө хүдэлмэри түхай, партийна шидхэбэринүүдэй дүргэлтэ түхай коммунистнуудта хоёр мэдээсэжэ, КПСС-эй Программа болон Уставай эрилтэнүүдые хэр дүргэжэ байһан түхай тоосоо шагнана.

Гэхэ зүүра партийна суглаанда бэлдэхэ, тэрэнние үнэргэхэ хэрэгтэ партийна зарим организацинуудта горитой дутагдалнуд бии. Үнэргэгдэһэн олон суглаанууд партийн XXVI съездын табиһан эрилтэдэ хүрэнэгүй. Тиигэжэ партийна ажабайдалай шухала асуудалнуудые бэлэдхэл мүүтайгаар, һэбхихэнээр зүбшэн хэлсэхэ ушарнуд үзэгдэнэ.

Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Баргажанай, мүн бусад хэзэн районуудай партийна организацинуудта КПСС-эй Уставаар тодорхойлогдоһон суглаа үнгэргэхэ болзор баримталагданагүй. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй районой Сутайн, «Авангард» совхозуудай, «Знамя Ленина» колхозой, «Эрдэм», Сүүлгын совхозуудай цеховэ парторганизацинуудта партийна суглаан болзор сеогоо болодогүй. Олон суглаанууд үсөөн коммунистнуудай хабаадалгатайгаар үнгэрнэ. Зариндаа 65—70 процентиь ерэдэг байна юм.

Зарим суглаанууд дээрэ жэжэ божо, үйлэдбэридэ хабаатай нэгэл янзын асуудал зүбшэгдэнэ. Харин тинхэдэ үйлэдбэри хүргөөлгын, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлгын шухала асуудалнууд үсөөн харагдана. Парти доторой ажабайдалай, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрийн асуудалнууд зарим парторганизацинуудта хаа-яаһан зүбшэгдэдэг. Ушар тиимэһээ партийна суглаанууд коммунистнуудай түрүү ябаха үүргэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ямаршье нүлөө үзүүлнэгүй, үйлэдбэрийн түсэб болон социалис уялгануудые дүргэхэ тэмсэлдэ элсүүлхэ нүхэсэл байгүлжа шаданагүй.

Партийна олон эхин организацинуудта суглаанда бэлдэхэ асуудалда анхаралаа мүртэй табинагүй. Энэ хэрэгтэ коммунистнуд үргэнөөр хабаадуулагдадаггүй байха юм. Партийна нээмэл суглаан үсөөн болоно. Энээнһээл уламмалын, партийнабэшэ эдэбхитэд, мэргэжэлтэй шухала асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа шаданагүй бшүү. Суглаанай болохо болзор, үнгэргэгдэхэ газар, зүбшэгдэхэ асуудалнуд түхай үридшалан мэдээсэлгэ ехэ удха шанартай зүйл. Тэрэшэлэн суглаан дээрэ хэгдэхэ элидхэлэй удха, абтаха шидхэбэринин шанар түшаа эртэнһээ эхалаа табиха эрилтэ табигдана.

Табигдаһан асуудалнуудые үргэнөөр, олоной хабаадалтайгаар, һанал бодолоо үнэн сэльхэлһээ хүбаалдан, урса шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгын оршон байдалда партийна суглаан бүхэн боложо шадаагүй хадаа үнэр удхань гүйсэд элирхэйлэгдэхэгүй, зориһон хэрэгтээ хүрэхэгүй байна бшүү. Олон лэ организацинуудай суглаан дээрэ ёһо тэдысэ нэгэ хэдыхэн коммунистнуд үгэ өгдэһэн болоод, хөөрэлдөөн замхашадаг. Харин хүдэлмэришэдэй, колхозчинуудай даншье һаа эдэбхигүй байха үнэр олон тээгүүр тохёолдодог шүү. Коллективэй үйлэдбэрийн ажал ябуулгадахи, партийно-эмхидхэлэй, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые арилгажа шүүд шүүмжэлэгдэнэгүй.

Партийна суглаанууд дээрэ абтаһан олонхи тогтоолуудай удхань һуула, тодо бэшэ байхаяа һанаша. Тэдээнэй ямар хэмжээнэй абтаха, хэзээ дүргэгдэхэ, тэрэнэй шалгаһан хэнэй ашаг түшаа зааганагүй. Олонхи партком болон партбюронуд урда абтаһан шидхэбэринин хэр дүргэгдэһэн түхай коммунистнуудтаа мэдээсэдэг байдаг дүршэлтэй болонхой. Энэ ехэ һайн хэрэг. Тэрэнние парторганизаци бүхэнэй хүдэлмэридэ нэбтэрүүлхэ ёстой. «Шидхэбэри абаал хадаа тогтоогдоһон болзор үнэн тэрэнэй дүргэлтэ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгые шаха хэрэгтэй. Хиналта шалгалые шангадхалга үзэндэ түһалха ёһотой. Энэ шалгалта саг үргэлжэ, шүүд үргөөр, дээрэһээ, мүн дороһоо нэгэн доро бэелүүлэгдэхэ ёһотой» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев заһан байна бшүү.

Коммунис байгуулалтын али бүхы ехэ зорилгонуудые шидхэлгэдэ партийна организацинуудай дүргэхэ үүргэ нэбтэр ехэ. Энэ үшарта партийна суглаанай удха шаһаа түсгаар һүүри эзэлнэ. Тиимэһээ партийн горкомуул, райкомуул, эхин парторганизацинуд коммунистнуудай эмхидхэхы, элсүүлхы ба хүмүүжүүлхы ямаршье саашадань улам дээшэлүүлхын тула хамаг оролцогоёо гаргаха үялгатай.

КПСС-эй XXVI съездын шидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ҺАРА БУРИ 190 МЕТР

Б. Леонов олон жэлэй туршада проходчигоор ажаллажа, баян дуршэлтэй болоһон бэрхэ мэргэжэлтэн. 1975 оноо хойшо Байгалай тоннель малтаха хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаалажа, бүхы хүсэ шадалаа энэ хүнгэн бэшэ ажалда зорюулжа, Байгалай хадануудые сүмэ малталсаһан байха юм.

Мүнөө Б. Леоновой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд Байгалай тоннель бетоноор «хубсалуулха» орёо нарин ажал дүргэнэ. Тоннельнэ 19-дэхи отрядай түрүү хүдэлмэришэн В. Ясинский, тоннельнэ 12-дохи отрядай хүдэлмэришэн Н. Еременко гэгшэдэй бригаднуудай коллективүүдтэй хаба шадалаа туршалсан мүрысөжэ, мүү бэшэ үрэ дүн туйлана. В. Ясинскийн хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив байгша оной апрель һарада 165 метр тоннель бетоноор бүхэлөө бэлэй. Б. Леоновой бригадын коллектив 175 метр тоннель бетоноор «хубсалуулжа», түрүү зэргэдэ гараа һэн. Тус коллектив май һарада 120 метр тоннель бетоноор бүхэлхэ даабарла 190 метртэ хүргэжэ, ёһотой баатаршалга харуулаа.

Тоннельнэ 19-дэхи, 12-дохи, 21-дэхи отрядуудай коллективүүд хамта дүн 5.5 километр тоннель бетоноор бүхэлөөд байна.

—Энэ ажалаа нóябриин 7-до дүүргэхээр эрид шиидэнхэйбли. Хүдэлмэришэднай үгэлөө хүрэхэшье байха,— гэжэ 21-дэхи тоннельнэ отрядай эрхим түрүү хүдэлмэришэн, бригадир Б. А. Леонов мэдүүлэ. Байгалай тоннелиин ханануудые бетоноор бүхэлэн жэлэхэ хүдэлмэри түлөг дундаа. Партийн XXVI съездын асари ехэ зорилгонуудаар зоригжоһон проходчигууд эгээл үндэр бүтээсэ туйлахын тула эрид шангаар тэмсэнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

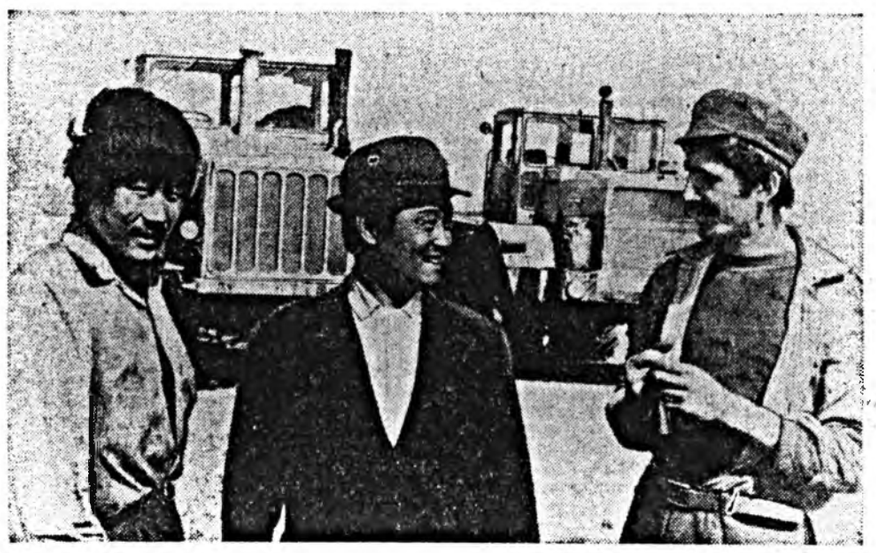

Манай фотокорреспондент Н. Дригеновэй буулгаһан зураг дээрэ Яруунын районой «Коммунизм» колхозой түрүү механизаторнууд Л. Доржиев, В. Климов (зүүн гарһаа) гэгшэдэй колхозой главна агроном Б-Д. Д. Цырендоржиевтай (дундань) хөөрэлдэжэ байхыень харанат. Колхозэй түрүү механизаторнууд мүнөө нуга сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ ажалда хүдэлнэ. Тэдэнэр поли, сабшалан дээрэ үтэгжүүлгэ зөөхэ, газар уһалха, хүрьһэ эльдүүрилхэ хүдэлмэридэ мүнөө элсүүлэгдэнэ.

Колхозой главна агрономой зүбшэл заабари тэдэнэрэй ажалда заатагүй хэрэгтэй болодог. Тиимэ хадань тэдэнэр мүнөө хэхэ ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна гээшэ.

БАЯН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Һаяхан Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб Саяан һуурында Ахын районой механизатор болон луговодуудай зүблөөн болобо. Зүблөөн дээрэ райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управленнин начальник Д. С. Унжуев элидхэл хэзэ.

— КПСС-эй XXVI съезд хадаа хүдөө ажахые улам саашань хүргөөхэ талаар асари ехэ зорилгонуудые табинхай. Нэн түрүүн хүдөө ажахын продуктнуудые эрид ехээр абагдаг болохо талаар горитой хүдэлмэри хэгдэхэ байна, — гээд элидхэлшэ хэлээ. — Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула һайн шанартай тэжээл элбэг хүрэхөөр бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Районой дотор арбан нэгэдэхи табан жэлдэ тэжээл бүри ехээр бэлэдхэгдэхээр түсэблэгдөө. 1981 ондо һаагдалаг үнеэдтэ 450 центнер сенаж дараха, саашанхи жэлнүүдтэ тэрэнээ 600 центнертэ хүргэхэ байнабли. Энэ үедэ гектар бүриһөө 12—15 центнер зелёнко, 9—14 центнер үбһэ хуряажа абаха хүсэлтэйбли.

Мүнөө дээрээ районой колхозууд тэжээл багаар абана. Урдань гектар бүриһөө 11 центнер үбһэ абагша һэмди. Коммунизм», «Улаан-Аха» колхозуудта энэнь 12—13 центнертэ хүрэдэг байһан юм. Харин һүүлэй арбан жэлэй туршада сабшалангай ургаса нилээд доошолоо. Энэ юун дээрэһээб гэхэдэ, олохон хүтэлбэрилгэшэд сабшаландаа ханша хэрэгээр хандана. Зүгөөр һайнаар оролдожо ажаллаһан луговодуд гектарай 15—18 центнер үбһэ абадаг. Нимэ бэрхэ луговодууд үсөөн. Залуушуулай дундаһаа ургажа байһан луговодуд тоотой. Тиихэдэ үбһэнэй зелёнкын өөрынь үнэ сэн ходо дээшэлнэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ район дотор 2800 гектарта зелёнко таригдаа. Ерэхэ жэлһээ зелёнкын орондо олон жэлэй ногоонуудые тариг болохоор түсэблэгдэнэ. Табан жэлэй дүрэтэр олон жэлэй ногоонуудай тарилга 1200 гектарта хүргэгдэхэ хараатай.

Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. Л. Арланов энэ хабартаа 10 дахин воскресник үнгэргэгдэжэ, газар һайжаруулха талаар горитойхон хүдэлмэри хэгдээ гэбэ. Үбэлдөө хүрэдэггүй Жомболог голой һабыень хубилгажа, бидэндэ туһатай байхаар тэрэнэй уһыень Тамгата руу залажа, Монголконой үргэн тала дайда уһалагдана.

200 гаран гектар дээрэ наг шэбхэ гаргагдаад, зохидоор тараагдаһан тухай «Улаан-Аха» колхозой партбюрогой секретарь А. Ц. Папаев хэлээ.

— Түрүүшынхээ үрэнэ абаха зорилготойгоор 30 гектар газарта обёос, 23 гектарта хартаабха таригдаа. Бидэнэр жэл бүхэндэ Ара-Бухэ гэжэ бузар муу харгытай газарта ажаллалагдби,— гээд «50 лет Октября» колхозой механизатор С-Д. Б. Дондоков хэлэбэ. Энэ газараа һайнаар харуулжа, жэл бүхэндэ 17—18 центнер зелёнко хуряадагби. Тоёд хабарай ажалай үедэ Аха голые гаталхаһаа зүрхэсэжэ гү, али ондоошье шалтагаануудаа болоожо, бидэнэрэй хүдэлмэридэ мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилгэшэд анхаралаа бага табигдаг гэбэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод, дайнай ба ажалай ветеран Н. С. Базаров сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриин тон харюусалгатай байһаниие тэмдэглээ. Газарта эзэн ёһоор хандаһан лэ хүн һайн үрэ дүн туйлажа шадаха гэжэ мэдүүлбэ. Оролдоо һаа, манай эндэхи зарим сабшалан дээрэнээ гектарай 30 гаран центнер үбһэ абажа болохо гээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад бүхы оньһон техникээ һайнаар ашаглажа, сабшалан, тарималангаа оролдосотойгоор харуулжа, энэ жэлдэ баян ургаса абахын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо байнаа мэдүүлээд, районой бүхы механизаторнууд болон луговодуудта хандалга бэшэг баталан абаа.

Вл. ГАЛСАНОВ.

ҺҮ ҺААМ НЭМЭНЭ

Улаан-Удын районой «Маяк», «Искра» колхозуудай һаалишад хахад жэлэй даалгабариһаа үлүү һү тоһоной заводто тушаажа байна.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын хэды хүндэ хүшэр байбашье эндэхи малшад нилээд оролдосотойгоор хүдэлжэ адууһа малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ шадаа. Тиигэжэ эдэнэр зунай үедэшье һү ехээр һааха аргатай болоһон байна. Мүнөө зунай эльдин сагта һү ехээр һааха гэһэн социалис уялга эдэнэр абанхай. Эдэ үдэрнүүдтэ «Маяк» колхозой үнеэдтэ фермэ шадар таригдаһан ногоон эдюулэгдэжэ захалаа. Тиигэжэ һү һаали үдэр бүри нэмэнэ.

Д. ДАШИЕВ.

БЭШҮҮРЭЙХИДЭЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

ДҮШЭН ХОНОГООР

Арбадахи табан жэлэй туршада Шапеньковой һаалиин фермэдэ ажалладаг һаалишад горитой амжалта туйлаһан юм. Тодорхойлбол, районой фермэнүүдэй бусад коллективүүдэй дундаһаа һү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха табан жэлэйнгээ даабарине гүрбан һараар үридшалан бэелүүлээ һэн. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада түс фермын һаалишад район дотороо үүсхэл гаргажа, абаһан социалис уялгаяа жэншэдгүй дүүргэһээрээ суурхадаг байгаа. Илангаяа дуршэлтэй бэрхэ һаалишад В. И. Орлова, В. Н. Вылкова, П. М. Вылкова гэгшэд табан жэлэйнгээ түсэбые хахад жэлээр үридшалан дүүргээ бэлэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ урданайнгаа солые улам алдаршуулхын тула хоорондоо мүрысэн ажаллажа захалаа юм. Мүнөө түс фермэдэ 15 һаалишан ажаллана. Энэ жэлдэ дурсагдагша коллектив һү һааха һара, квартал бүхэнэйнгөө даабари сүм дүүргэнэ. Социалис мүрысөөнэй манлайда ябадаг дуршэлтэй һаалишад А. В. Попова, В. Н. Вылкова, В. Д. Вдовина, В. И. Орлова, Г. И. Реховская В. М. Соломаха, В. И. Куприянова гэгшэд һүүлэй дүнгөөр ажалай тэмсэлдэ дахяад шалгараа.

Һаалишалайнгаа ажалые һайнаар эмхидхэжэ хүтэлбэрилһэнэйнь ашаар түс фермын коллектив һү үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоо 40 хоногоор үридшалан дүүргээ бэлэй. Тиихэдэ һү гүрэндэ тушааха даабаринь 110 процент бэелүүлэгдэһэн байна. Мүнөө дурсагдагша коллектив Бэшүүрэй районой һаалишадай республика дотороо гаргаһан үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ, өөһэдынгөө арга боломжые тодорхойлһоной удаа хахад жэлэй эсэслэтэр түсэбөө гадуур 400 центнер һү үйлэдбэрилжэ, бэлэдхэлэй пунктда 350 центнер продукци тушааха зорилго хараатаад байна.

Эндэхи һаалишадай харуулһалдаг үнеэдэй олонхинь байгша оной нэгэдэхи кварталда тугаллаа юм. Тодорхойлбол, 224 үнеэ, гунжануудайнь 146-ниинь энэ үе соо тугаллаһан байна. Иигэжэ мүнөө һүнехээр һаагдажа байна гээшэ.

—Хаха сагтаа үнеэдэй тугаллаһанда, мүн малай тэжээлээр гүйсэд хангагдаһандэ продукци ехээр абаабли. Үшөө һаалишаднай даажа абаһан үнеэдээ һайнаар харуулһажа, оролдосотойгоор һаагаа, — гэжэ фермые даагша Александр Александрович Ортов хөөрөө һэн.

Түс коллектив үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёһоор харуулһалдаг, һаадаг юм. Үбэлэй һараануудта энэ тэжээлэйнь цех һаадгүй хүдэлгэдөө һэн. Тэжээл буйлуулагшад, үхэршэд үнеэдээ шэмэтэй, шанартай хооноор таһалдуулангүй хангагдаг байгаа. Тиихэдэ һаалишад илангаяа түрүүшынхиеэ тугаллаһан гунжануудаа шадамараар, оло дахин һаажа, һүтэй үнеэн болгодог балэй. Энээнэдэ онсо анхарал хандуулдаг байһанайнь ашаар һүрэг үнеэдэйнь һу шэмэ үдэр бүри дээшэлнэ. Иигээд ерэхэдээ һаалишадай, үхэршэдэй, мэргэжэлтэдэй хэнэнажалһаа яһала һайн дүн туйлагдана.

Ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, бүлтадаа хараалһан зорилгоёо сүм бэелүүлхын түлөө онсо оролдолго гаргадаг түс коллективэй социалис мүрысөөнэй дүн һара бүри согсологдожо, эрхимлэгшэдынь тодоруулагдадаг юм. Совхозой партийна организаци, дирекци ажалайнь тэмсэлэй дүн согсолһоной удаа шалгарагшадыень урмашуулдаг гуримтай.

Энэ ажахы жэлэй эхиндэ һаалишадай суглаа үнгэргэжэ, социалис уялга абадаг заншалтай. Байгша оной эхиндэ социалис уялга абахадаа, һаалишан бүхэнэй өөрынь арга боломжо хараада абтаһан байха юм. Тиигэжэ хараалһан түсэбөө, абаһан социалис уялгаяа һара һараар хубаарилаад, ехэ самбарта бэшэжэ, улаан булландаа үлгэнхэй. Эндэ һаалишан бүхэнэй социалис уялга тодорхойгоор бэшэгдэнхэй байдаг. Һаалишадай үдэр бүри һааһан һүнэй хэмжүүр түсхай самбарта тэмдэглэгдэжэ байдаг юм.

Һарын эхин бүридэ үнгэрһэн һарынь дүнгүүд согсологдожо, социалис мүрысөөндэ онсо шалгарһан һаалишад, үхэршэдтэ мүнгэн шан барюулагдана. Хэрбээ коллективээрээ эрхимлэһэн байбалнь, дамжуулгын улаан вымпел, мүнгэн шантайгаар үгтэдэг юм. Үнгэрһэн һараануудта, мүн кварталда социалис мүрысөөнэй дүнгөөр эрхимлэһэн түс коллективтэ нимэ үрмашуулга үгтөө һэн.

Мүнөө үедэ нэгэшье гээгдэгшэдгүйгөөр ажалладаг түс фермын һаалишад һу ехээр һаахын түлөө шармайн оролдоно. Нажарай бэлшээриин үедэ һаалишан бүхэн хоорондоо мүрысэн ажаллана. Ногооной шэмэтэйдэ сагаан эдеэ элбэгжүүлхын тула үхэршэд һүрэг үнеэдээ түхэреэн сүүдхын туршада бэлшээнэ. Эндэ Борис Ильич Поповой хүтэлбэри доро дүршэлтэй үхэршэд ажалладаг юм. Зунай бэлшээриин үедэ үнеэдээ ямараар манажа байһыень гансашье фермые даагша бэшэ, мүн совхозой мэргэжэлтэд ходоодоо шалгажа байдаг заншалтай.

Эдэ үдэрнүүдтэ Баргажанай районой Шитханай совхозой дурсагдагша фермын һаалишад һу ехээр һаажа, сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые октябриин 7 болотор сүм дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа байна. Эдэнэртэ хараалһан түсэб, абаһан социалис уялгаяа бэелүүлхэ арга боломжо дүүрэн бии гээшэ.

Г. ЛАМУЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Модод һуулгагдана

Бэшүүрэй ажахынууд хоорондын лесхозой хүдэлмэришэд ойн соорхойнуудта шэлбүүһэтэ модо тарижа дүүргэбэ. 150 гектарта хасуури, нарһан, шэнэһэн болон бусад мододой эшэнүүд һуулгагдаа.

Лесхозой хүдэлмэрилэгшэд модо тарижа ургуулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэдэг. 300-гаад дүрбэлжэн метр талмай эзэлдэг ажахынуудай теплицэнүүдтэ Сибириин ой тайгада ургадаг шэлбүүһэтэ модонуудай һөөгүүд ургуулагдадаг. Шэнэ һөөгүүд хожомоо ойн соорхойдо һуулгагдаха юм.

Ой модые санитарна талаарнь һайжаруулха, шэнээр таригдаһан һөөг модонуудай хойноһоо оролдосотойгоор харуулһалха хэрэгтэ эндэхид ехэ анхарал хандуулна.

Д. ДЫЛЫКОВ.

КПСС-эй ОБКОМДО

хэгэлдэр КПСС-эй областькомитедтэ зүблөөн боло, партийн горкомуул болон райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, районно гүйцэтгэх комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, районуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй, Госсельхозтехникын районно инспекциинүүдэй начальникууд, мастерствэнүүд ба албан хаагчануудай, хүдөө ажахын предприятиинүүдэй болон трестнүүдэй ахлагшанар, хүдөө ажахын машинаар тэрээндэ хабаадаба.

Партийн обкомой хүдөө ажахын тахагые даагша секретарь **Л. Николаев** КПСС-эй областьдахь зүблөөнэй дүнгээр энэ жэлдэ тэжээл бэлдэхэ үйлэдбэрилхэ, тэрэнэй ашаг үрэньень дээшэлүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хэлээ.

Баяан республикын мелиорацийн ба уһанай ажалай министр **Л. А. Санеев** сабшалан, бэлшээри болон хүдөө ажахын ургамалнуудай таригдаһан талмайе уһалха хүдэлмэриин ямараар хэгдэжэ байһан түхай, Госкомсельхозтехникын республиканска нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **В. М. Пуховской** үбһэ сабшалгын, тарыа хуряалгын оньһон техникые заһабарилга түхай мэдээсэлнүүдые хэбэ.

Зүблөөн дээрэ паар хахалха, тэрэнэй хойноһоо харуулһалха, хонидой нооно саг соонь хайшалха, нооно гүрэндэ хүдалдаха түсэбые заабол дүүргэхэ, малай продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, үхэр малай һүрэгые олошоруулха, мүн бусад шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэгдээ.

Зүблөөн дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгүй үгэ хэлэбэ.

АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГЫН ЗАМ

УРДАНАЙ БА МҮНӨӨНЭЙ УСТЬ-КУТ

Усть-Кут городой 350 жэлэй ойдо зорюулан. Москвагай проект зохёогшод эрхим бэлэг бэлдэбэ. «Гипрогор» институт городые хүгжөөхэ генеральна түсэб бэлдээ юм.

Тэрээн түхай хөөрэжэ үгэхыень городой ахамад архитектор В. Пономаревые ТАСС-ай корреспондент гүйһан байна.

— Ерэдүйдэ Усть-Кут город транспортын томо ехэ үзел болохо юм. Эндэ гол мүрэнэй порт болон Тайшет—Лена гэжэ түмэр замай һүүлшын станци оршодог. Байгал-Амарай түмэр зам эндэһээ эхилдэг гээшэ. Тус город ерэдүйдэ Хойто-Ленын территориально -үйлэдбэриин комплексын түб болохо.

Ленын шэнэ райондо бодхоогдоһон олон дабхар гэрнүүдтэ хүнүүд оорожо эхилэнхэй. Тэдэнние Ставрополийн ба Кубанийн барилгашад бодхооһон байна. Больницын комплекс болон һүргүүли ашаглалгада оруулагданхай. Солнечно гэжэ шэнэ районой түрүүшын гэрнүүд бодхоогдожо эхилээ.

Городой хүн зондо аалинам байхын тулада городой түбэй үйлсэ доогуур 400 метр утатай тоннель малтагдаха юм. Тэрээгүүр поезднуд ябадаг байхэ.

Усть-Кут.

ГРАФИГҺАА УРИДШАЛАН

«БелБАМстройн» коллектив ерэдүйн Мулкан станциин түмэр замшадай тосхонине бодхоожо эхилбэ гээд ТАСС-ай корреспондент мэдээсэнэ. П. Артюховой болон В. Логиновой даадаг бригадануд түрүүшын гүрбан гэрэй һүүрнүүдые табиба. Барилгын бүхы талмай дээрэхи газарайнь хүрьһые ашаалан зөөхэ, тэгшэлхыень хулежэжэ байнгүйгөөр, тэдэнэр хүдэлжэ эхилээ юм.

Северомуйск болон Кичерэ тосхонуудта «БелБАМстройн» үйлэдбэриин болон байрын бааза гансата байгуулагдана. Барилгын бүхы участогуудай хоорондоо нягта холбоотойгоор ажалладаг байһанай ашаар коллектив графигаа үридшалан дүүргэнэ.

ТАЙГА СООГУУР

Тайга соогуур аяншалха, спортивна мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха программа амаралтын шэнэ бааза барилгашадта дурадхана. Тындэ шадар Гилюй мүрэнэй эрье дээрэхи аяншалагшадай амаралтын газарта ТАСС-ай корреспондент хүрэһэн байгаа.

Түмэр замай участогуудые хангалаг ашаглашадай отряд улам ургана. Байгал-Амарай түмэр замай Тындын отделениин профсоюзай эмхи тэдэнэрэй амаралтые һайнаар эмхидхэхэ түхай анхарал оролдолго гаргажа байдаг.

Тындэ.

БАРИЛГЫН БААЗА БЭХИЖЭНЭ

Ларба тосхондохи томо шулуу бүталжа, жэжэ хайр шулуу бэлдэдэг заводые шэнэдхэн түхеэрһэнэй һүүлээр тэрэнэй хүсэ шадал хөёр дахин нэмэһэн байна. Мүнөө предприяти сүүдхэ бүри 400 кубометр хүрэтэр эрхим сортын материал үгэхэ аргатай болоо. Тэрэнь түмэр замай барилгашадта тон хэрэгтэй юм.

«Тындатрансстрой» трест энэ үйлэдбэриие точ богони болзорто — зунай барилгын хүдэлмэриин эхилтэр бэлэн болгоһон байна. Ларбаһаа Усть-Нюкжи хүрэтэр 200 километр утатай участок дээрэ ажалайнгаа семестрые үнгэргэхэ студентнүүдэй барилгын отрядуудые материалаар хүсэд дүүрэнээр хангаха арга бии болоо. «Тындатрансстрой» трестын коллектив жэлэй дүүрэтэр түс участогые саг зуурын ашаглалгада оруулха үялга абанхай.

Ларба.

ЯРУУНЫНХИДАИ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

БЭЛШЭЭРИЕЭ ШАДАМАРААР ХЭРЭГЛЭХЭ

Манай районой мал ажалай олохон коллективүүд энэ үнгэрһэн үбэлжэлгые яһала һайн дүнгүүдтэйтээр түгэсхэбэ. Урда жэлнүүдэйхитэй сасуулхада, адууһа малнай нилээд тобир тарган ондо оробо. Бүхы түхэлэй малай үхэл гарзада орожо хороло хоёр дахин шахуу үсөөрөө. Эдэ бүгэдынь ашаар район гүрэндэ мяха худалдаха байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые болзорһоо холо урид, апрель һарада дүүргээ, малайнгаа тоо олошоруулаа. Һү гүрэндэ худалдаха түсэбшье һара бүри дүүргэгдэнэ.

Мүнөө зунай бэлшээриин үедэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ эгээл зохид хаһа орожо ерэбэ гээшэ ааб лаа. Районоймнай колхоз, совхозуудһаа бүхылөө 13600 буруу, хашарагууд, 2600 адуу морид холын бэлшээридэ гаргагдаха юм. Хаа хаанагүй малшадай хэрэглэхэ бусад түүртэнүүд бүридхэгдөө. Эдэ мал эмэ эрээрээ, наһаараа, тарган туранхайгаараа илгаггажа, дүй дуршэл ехэтэй малшадта даалгагданхай. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ ветеринарна һэргылэмжын хүдэлмэри үнгэргэгдэбэ.

Нёдондо зун «Сибиряк» болон «Маяк» колхозуудай зарим малшад һүрэтүүдээ тиишэ туужа ошоходоо нэгэ хэдыень гээлтэ хороло-тодо оруулһан юм. Энэ алдууе хараада абажа, тууха харгынуудые заһабарилхыень хэдэн хүнүүдһээ бүридэһэн бригадануудые эльгээһэн байна. Тэдэнэр зарим газарта хүүргэнүүдые шэнээр баряа, малшадай байрануудые заһабарилаа, газаахи хашаа хорёоень һельбээ, бэлшээринүүд дээрэхи һеег бургааһадые тайраа. Малай зундаа байха газарта тэжээлэй дабһан. эм дом, малшадай хэрэглэхэ бусад зүйлнүүд вертолёдоор абаашагдаһан байна. Мүн малай харгыдаа тогтожо хонохо газарнуудта хашаа хорёонууд баригдаһан, эсэһэн малда уулгаха сай, эмшэлхэ эм дом абаашагдаһан байна. Уһа саһанай ехээр оролог, һалхи шуурганай буудаг үнэр лабаанууд дээрэ һарабшанууд баригдаа.

Мүнөө жэл урда урдынхиһаа эртэ дулаарлга, хадын бэлшээринии ногоон ургажа, түрүүшынгээ гүүртэнүүдые хахад һараар урид түубабди. Эдэ үдэрнүүдтэ олохон гүүртэнүүд байрануудтаа амар һайнаар хүрөөд байна. Мал туулсажа ошохо, малшадта хамһалсаха һайн хүнүүдые эльгээхэ гэжэ оролдообди. Колхоз, совхозуудай ветеринарнууд болон зоотехнигүүд мүн лэ баһа хүргэлсэжэ ошоно. Олонхи ажахынуудай малаа тууха харгынуудай захаар таряа талхан, үбһэ ногоон хүхэрэн ургажа байнхай. Тэльнине гэшхүүлхэгүйн тула мал туугшадта шанга захяа заабари үгтэһэн байха.

Энэ жэлэй майн 10-да холын бэлшээридэ гараха малшадай эүблөөн үнгэргэгдөө һэн. Эндэ малшадай урда ямар зорилгонуудай табигдаад байһан тухай тодорхойгоор хөөрэлдэһэн байхабди. Районой малшад КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжон, мүн али зэргэ харюусалгатай ажал даажа абаһанаа мэдэрэн, мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор үндэр ехэ социалис уялгануудые абажа, доронь гараа табиһан байна. Тэрэнэй ёноор малшаднай абажа гараһан һүрэг бүхэнөө һайнаар таргалуулха, үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 800 граммһаа доошо бэшээр нэмээхэ, гүрэндөө тарган һайн мал тушааха, үхэрнүүдээ 340—350 килограммда хүргэхэ, нэгэшье толгой мал үхэл гарзада оруулхагүй, ажалай журам нарин нягтаар сахиха гэжэ үгөөэ үтэһэн байна.

1981 оной аунай бэлшээрнин үедэ малаа һайнаар таргалуулжа, мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар Яруунын районой «Комсомольский» совхозой мал адуулагшад үндэр ехэ уялгануудые абаад, республикынгаа бүхы малшадые мүрысөөндэ уряа. Энээнниень манай районой мал адуулагшад халуунаар дэмжэжэ, урид абаһан уялгануудаа дээшэлүүлжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй совхозой мал адуулагшад холын бэлшээридэ абажа гараһан хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 870 граммаар нэмээжэ, район соогоо эрхимлэһэн юм. Табан гүүртэнүүдэйнь малшад, гүсхайлбал, Д. Ангархаев, В. Хохоноев, Ж. Таряшинов, Н Зверев болон Ю. Шубин гэшэд үхэр бүхэнөө сүүдхэдэ 1.000 гаран граммаар нэмээгээ һэн. Тиимэлээ дээшэлүүлэгдэһэн уялгаа дүүргэхэ гүйсэд арга боломожо эдэнэртэ бии.

Район дотор дүй дуршэл ехэтэй малшад олон. Тэдэнэр бэлшээринүүдээ шадамар бэрхээр хэрэглэжэ байгаад, хүбшын шэмэтэй ногоондо һүрэгүүдээ атарлуулжа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ амжалтатай бүсаха бэзэ гэжэ найданабди.

Ф. САВЕЛЬЕВ,
Түнхэнэй райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управленийн начальник.

ХУБИТАЯА ОРУУЛНА

Наһаараа нэгэл ажалдаа хүдэлһэн хүнүүд нютаг бүхэндэ олон ааб даа. Гэбэшье саг үргэлжэ мал ажал дээрэ хүдэлһэн хүнтэй ушархадаа, энэ хүнэй һанамжа, бодолнуудтай танилсаха дуран хүрэдэг. Нэгэ таатай ушарай гарахада, Оёорой совхозой III отделениде малшанаар хүдэлдэг Бадма-Доржо Митапович Цыбиковтэй танилсаад, хөөрэлдөө бэлэйбди.

—Хорин гурбан жэлдэ таһалгаряагүй мал ажал дээрэб. Тэзд эндэ наһаараа хүдэлхэ хубитай байһандаа гомдодог бэшэ, харин энэ хүшэр хүндэ хүдэлмэриин июуса нөөсые яһала мэдэдэг болонхойб гэжэ баярладагби,—гэжэ тэрэ абаһаар лэ хэлээ һэн.

Шүрбэһэлиг аад, набтаршаг бүхэриг бэтэй, нарс һалхинда хуриһһэн июур шарайтай, холонгир ажалша гарнуудтай энэ хүн Дээдэ-Горинһоо бүри саашаа 25 модоной зайда оршодог Соростоор, эндэхи Баруун-Хүнды, Дагбын-Дабаан, Малагар гэһэн ой модолиг газараар малаа туужа, нилээд лэ ябаһан байха. Анхандаа тэрэ олон жэлдэ ахалагша мал адуулагшаар амжалтатай хүдэлһэн, өөрынгөө мэдэсэ, шадабариие залуушуулда дамжуулжа, тэдэнние һургаһан юм. Мүнөө мал адуулагшаар хүдэлдэг О. Г. Буянтуев, мүн залуушуул Юрий Ринчинов, Саша Гендунов гэгшэд ямар нэгэн бэрхэшээлтэй ушараа һаа, заатагүй аха нүхэртөө хандадаг. Үүрэй наранаар үнездээ туужа гараад, үдэрөө дүүрэн зүбөөр бэлшээжэ, дэлэн хүхыень тоһолиг һөөр дүүргээд бүсахада аятайл һэн даа! Фермэнэ саша 25—30 модоной зайда хүрэтэр үхэрнүүдээ туужа, адуулха саг гараха. Илангаяа тугаллаха үнездээ зүбөөр харууһалжа, саг болзортонь эдэлүүлхэ, уһалха гээшэ тон харюусалгатай. Үбэр майлын ногооной шанар һайса мэдэхэ, бэлшээриингээ газар һэлгэжэ адуулхе гээшэ тон шухала ааб даа. Газараа һайса мэдэхэ, малайнгаа арё модон соо орожо, олдохоёо болитороо шэбэлшэхэгүйн тула тон лэ анхаратайгаар адуулха хэрэгтэй бшуу.

Бадма-Доржо Митапович энэ хүдэлмэридее хэды дуратайшье болбол, бэеынгээ тамирай байдалаар ондоо ажалда —фермын дэргэдэхи котельнэдэ орожо хүдэлхэ баатай болоо. Түрүүшын үеэр бага зэргэ үйдее, гунираа һэн аабла, тезд ехэшье шаналаагүй. Олондо хэрэгтэйл ажал аа юм. Бадма-Доржо Митаповичай энэ ажалда ороходонь, фермын наалишад: «Тон лэ найдамтай хүнтэй болоообди. Амараабди даа», — гэжэ баярлаһан юм. Иигэжэ һүүлэй 7—8 жэлэй туршада тэрэ үбэл, зуниие илгаагүй котельнэеэ түлижэ, уһа хэлаадаг, малда бардаа хүдхадаг юм. Илангаяа үбэлэй сагта бэрхэтэй ааб даа. Бадма-Доржо Митапович суг хүдэлдэг залуу хүбүүн Пурбожаб Нанзутовтай суг түлеэ залһа ооһэдее бэлдэжэ, арааһаа доошоо буулгадаг, тайржа хахалаад, сажан болгон табидаг. Үгы һаань, бүхы ажал таһалдаже, фермэ ядаруу байдалда ороо болоно бшуу.

Гэхэтэй хамта, Бадма-Доржо Митаповичай наһанайнь хани нүхэр Д. Н. Цыбикова мүн лэ олон удаан жэлдэ һаалишаар хүдэлжэ ябана гээшэ.

Саг үргэлжэ тэсэбэри ехэтэйгээр хүдэлжэ, даалгагдаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ ябаһан Б-Д. М. Цыбиковэй ажал хэрэгүүдээр һонирхоходоо, мал ажалда жэжэ божо юумэн гэжэ үгы, олон ондоо мэргэжэлтэйшүүл һ наалиие дээшэлүүлгэдэ ооөөрынгөө хубитые оруулалсна гэжэ тобшолмоор һэн.

Г. ТУРТУЕВА.

Зэдын район.

Үзэл сурталай хүдэлмэри

„МАЛ АЖАЛ—ОНСО ШУХАЛА ҺАЛБАРИ“

Үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэ, агитатор, пропагандистнуудта, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые эмхидхэгшэдтэ, зураашадшэмэглэгшэдтэ зорюулан КПСС-эй ЦК-гай «Плакат» хэблэл («Колос» хэблэлтэй хамта) «Мал ажал—онсо шухала һалбари» гэһэн гаршаг-тай материалнуудай суглуулбари хэблэн гаргаа.

Тэрэнэй бүридэлдэ ороной зарим ажахынуудай, мүн мал ажалай түрүүшүүлэй дүй дуршэлые согсолһон ганса гансашье, комплектшье болгогдоһон плакадууд, пропагандистнуудта туһаламжа үзүүлхэ ном, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые эмхидхэгшэдтэ, зураашад-шэмэглэгшэдтэ хэрэгтэй зуршалганууд, «Малай комплекснуудта хэрэглэхэ харуулан ойлгуулха агитаци» гэһэн брошюра ороно.

Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд иимэ материалнуудые заримдаа хэрэглэжэ шададаггүй гэжэ хэлэлтэй. Тиимэһээ тус суглуулбари тухай тобшохоноор тогтохо хүсэлтэйбди.

«Фермэнүүд дээрэ ябуулагдаха нийтэ-политическэ хүдэлмэри» гэһэн 16 плакадһаа бүридэһэн комплект дотор 1980 оной августын 28-да Казахстанай Коммунис партийн ЦК-да болоһон зүблөөн дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соohоо мал ажалые саашадань хүргөөхэ тухай хэнэгүүд оруулагданхай.

Габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулан, социалис мүрысөөндэ коммунистнуудай дүүргэхэ үүргэ, нийтэ полит-үдэр фермэнүүд дээрэ яажа үнгэргэхэ тухай, һүрган хүмүүжүүлэгшэд, арадай хинагшад тухай плакадууд эндэ бии. Түгэсхэлдэнь — «Малшадай уншаха номууд» гэһэн зүбшэлнүүд, харуулан ойлгуулха агитаци найруулан табиха тухай зураашад-шэмэглэгшэдтэ туһатай зуршалганууд, «Социалис уялганууд» гэһэн үзэмжөөр һайхан хуудаһан эндэ бии.

Харуулан ойлгуулха агитацине эмхидхэгшэдтэ зорюулагдаһан комплектын(30 хуудаһан) плакадууд бүхы һалбариануудай малшадые гол зорилгонуудаа дүүргэхыень, мал ажалай продукцийн шанар, ашаг шэмые дээшэлүүлхыень уряална.

Удаадахи бүлэг плакадууд малай фермэнүүдтэ харуулан ойлгуулха агитацийн зүйлнүүдые — «Социалис мүрысөөнэй экран». «Мүнөөдэр хэн түрүүлжэ ябанаб», «Арадай хиналтын дохёо» гэхэ мэтэ панно, стендүүдые найруулан шэмэглэхэ талаар жэшээнүүдые дурадхана.

20 плакадһаа бүридэһэн үшөө нэгэ комплект «Үнеэдые зүбөөр һаалга», «100 үнеэнһээ — 100-һаа дээшэ тугал», «Үнеэдые мастидуудһаа һэргылэлгэ», «Тугалнуудые һайнаар түлжүүлэе» гэһэн эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй тобшолод, дурадхалнуудтай малшадые танилсуулна. Залуу эбэртэ бодо малые, хонидые ашаг үрэ түгэсөөр шахан таргалуулха тушаа нэгэ хэдэн плакадууд хөөрэжэ үгэнэ.

«Мал ажал — онсо шухала һалбари» гэһэн суглуулбари дотор ороной зарим ажахынуудай, түрүү малшадай, мүн хүдөө ажахын зарим һалбариануудай дүй дуршэл тухай «Ехэ продукцийе бага гаргашатайгаар», «Московско областийн Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ колхозой дүй дуршэлһөө» гэһэн плакадууд дээрэ хэлэгдэнэ.

«Хонин ажал. Тус һалбариин нөөсэ баялигууд» гэһэн плакат дээрэ ороной эрхим хонишодой дунда республикымнай Эдэн районой Ленинэй орденто Бөрьбогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Гасарун Лубсанович Рабдаевай портрет бии.

Энэл суглуулбарида С. В. Митрошиной «Малай комплекснуудтахи харуулан ойлгуулха агитаци» гэһэн брошюра энэ талаар Воронежско областийн партийна организацинуудай дүй дуршэлые тайлбарилна. Олон тоото зураг, фотонууд, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ, зохихо газартань табиха тухай зүбшэл, заабариниуд эндэ оруулагданай.

«Мал ажалые саашадань хүргөөлгэ — гол шухала зорилго» гэжэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлээр пропагандистнууд ехэтэ һонирхохо байха. Мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ гол арга замууд тухай эндэ тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Мяха, һү, үндэгэ, нооһо үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, мал ажалай гарза хоролтонуудые бага болгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Тус хэрэгсэлэй бүридэлдэ партийна ба экономическа һуралсалай хэшээлнүүдтэ пропагандистнуудай хэрэглэхэ, тайлбарилан ойлгуулха текститэй диапозитивүүдэй комплект бии.

«Мал ажал — онсо шухала һалбари» гэһэн суглуулбариниуудые республикын бүхы колхоз, совхозууд абаһан байха. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитедүүдэй секретарьнар үнэтэ эдэ материалнуудые зүбөөр хэрэглэхэ тухай һаналаа табиха ушартай.

Зарим плакадуудыень тэмэ тёмээрнь илгажа, улаан булангуудые, зунай байрануудые шэмэглэхэдэ болохо. Жэшээ болгон дурадхагдаһан зарим плакадуудыень өөрынгөө ажахын шэглэл ба дүнгүүдые харааданаа абан хэрэглэхэдэ зохисотой. Нэгэ зарим материалнуудынь ерэхэ намар, үбэл малшадтай партийна, экономическа болон зооветеринарна һуралсал үнгэргэхэ үедэ илангаяа хэрэгтэй болохо байха.

Зураашад- шэмэглэгшэдтэ зорюулагдаһан зуршалганнуудтай, мүн харуулан ойлгуулха агитацийн зоно, стенд, выставкэ, панно, социалис мүрысөөнэй ябасые харуулһан хуудаһанууд харуулан ойлгуулха агитацийн талаар соведүүдэй, уран зураагай мастерскойнуудай хүдэлмэридэ ехэ туһа үзүүлхэ гэжэ һанагдана.

В. ТРОФИМОВ.

ДОКУМЕНТНҮҮДЭЙ СУГЛУУЛБАРИ

«В. И. Ленин, КПСС социалис хуулиин гурим тухай» гэһэн суглуулбари барлагдан гараба. Социалис хуулийн гуримай уг удхые, гол шэнжэнүүд болон социальна зорилгые уудалан харуулһан В. И. Ленинэй статьянуудыг элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэ, бэшэгүүд түрүүшын бүлэгтэ үгтэнхэй. Коммунис байгуулалтын бүхы шатануудта хуулийн гуримай үүргые болон хуулийн гурим бэхижүүлхэ талаар партийна, совет болон нийтын эмхинүүдэй зорилгонуудые тодорхойлһон КПСС-эй съезднүүд болон конференцинүүдэй документнүүд, материалнууд. ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд, КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолнууд, нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэ хөөрдохи бүлэгтэ үгтэнхэй.

(ТАСС).

ХҮБҮҮГЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД ТУХАЙ ФИЛЬМ

ТАШКЕНТ. Узбек агроном Ш. Шакаримов шэнэ фильм буулгаба. Тэрэ нютагай зонтой хамта газар эльдүүрилдэг, модо таридаг, түрүүшын ургаса хүлеэдэг байгаа. Тиин бүхы эдэ жэлнүүдтэ кинокамераһаа һаладаггүй, хүдэлмэриин шата бүхэнние буулгажа абадаг байһан. Тиигэжэл энэ фильм мүндэлһэн байна. Тэдэнэй ажал хүдэлмэри хүнүүдтэ ямар ехэ хэрэгтэй гээшэб гэжэ фильмые харахые ерэһэн картинын геройнууд ойлгобо.

«Хада газарта саад ургана» гэһэн фильм Шакаримовай табадахи фильмнь болоно. Тэдэнэй туд бүхэннинь областийн эгээл эрхим ажахынуудай нэгэн түхай хөөрэнэ. Андижанска областийн ба Болгариин Ямбольско округой анда хизаарнуудай хүн зоной хани барисаан тухай хөөрэһэн «Ханинар дахинаа уулзана» гэһэн фильм ехэ һонирхон уггагдаһан байна.

Шамансур Шакаримов саад ургуулагшын мэргэжэлые түрэлхидөө уг залгамжалан абаһан, хүдөө ажахын институдта һураһан байха юм. Тиихэдэл тэрэ кино буулгажа эхилһэн байгаа. Томо ажахын ахамад агроном, парткомой гэшүүн, районно Советэй депутадай һанаагаа табиха юумэн олон байдаг. Гэбэшье тэрэ дуратай хэрэгээ орхидоггүй. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй нютагай зоной ажал хүдэлмэри тухай «Андижанска газарай намарай хэшэг» гэһэн фильм буулгажа байнхай.

ШЭНЭДХЭН ЗАЬАЖА ДҮҮРГЭБЭ

ВИЛЬНЮС. Мажейкскэ улһанай заводые шэнээр түхеэрһэнэй ашаар предприятиин хүсэ шадал хөёр дахин дээшэлһэн байна.

Республикын улһа болбосоруулгын предприятинуудай шэнэдхэн түхеэрэгдэхэдэ һалбариин хүсэ шадал горитойгоор дээшэлхэ юм. Үйлэдбэрние автомадаар хангахада олон хүдэлмэришэдые сүлөөлхэ арга бии болохо.

Шэнэдхэн түхеэрэгдэжэ байгаа заводууд дээрэ хүдэлмэриин эршэ үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ. Барилгашад болон хабсаргагшад габшагайгаар ажаллана. Тулын, Псковой, Иваново хотын машина бүтээлгын предприятинуудай коллективүүд хэрэгтэй техникэ графигһаа үридшалан эльгээнэ.

РИГЫН ГУРГАЛДАЙНУУД

РИГЭ. Ороной эгээл ногоон хото городуудай нэгэн — Ригын нэгэ хүндэ дунда зэргээр 80 дүрбэлжэн метр таримал ургамалнууд хүртэдэг юм. Энэ хабартаа тэрэнэй үйлсэ болон талмайнуудта 1 миллион тюльпан, бамба сэсэг, гвоздика, бусад сэсэгүүд таригдаһан, 30 мянга гаран модо, һөөг бургааһан һуулгагдаһан байна.

(ТАСС).

БЕЛОРУССИИН ССР. Могилев хотын «Электродвигатель» гэжэ заводто шэнэ оньһон түхеэрэлгэ ашаглагдажа эхилбэ. «Уран гарнууд» гэжэ нэрлэгдэнэн энэ түхеэрэлгэ хутага, бусад эрнтэй зүйлнүүдые хурсадхаха, түмэр лист хайшалха аргатай юм. Энэ предприятии хүн зоной үргэн хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үйлэдбэридэшье, гэр байрадашье адли тэгшэ хэрэглэгдэхэ «Уран гарнууд» гэжэ комплектнүүд хабсаргагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВХОЗОЙ САБШАЛАНГАЙ НӨӨСЭНҮҮД

Ехэ һүтэй үнеэн һүрэгөөрөө Ленинградска область дотороо мэдээжэ болоһон «Звездочка» совхоз мүнөө жэл хүршэнэрэйнгөө гүйлтаар тэжээл үйлэдбэрилхэ түрүү арга дуршэлэй районууд хоорондын һүргуули нээгээ юм. Баян дүй дуршэлөө хэрэглэн, ажахыда тэжээлэй бардам ехэ нөөсэ байгуулагдагаг заншалтай. Үнеэдэй үдэр бүрийн рациондо дүрбэ-табан килограмм үбһэ оруулхада, һү һаали илангаяа ехээр нэмэдэг байшоо.

Һайн шанартай тэжээл бэлдэхэдэмнай урданай рецептнүүд болон Ленинградай эрдэмтэдэй зүбшэл заабариниуд туһална, — гэжэ совхозой директор В. Семерич хөөрэнэ. —«Шүүдэртэй байхада, үбһээ сабша» гэһэн таряашадай оньһон үгын сэсэн мэргэн байныень эрдэм наука батадхаба. Тиин бидэшье бодото байдал дээрэнээ энээнние мэдэдэг болообди. Тиигэжэ хурялгын техникэ гансал һүнийн халаанда хүдэлдэг болоо. Сүүдхэн иимэ үедэ бэлдэгдэһэн үбһэн үлэмжэ ехэ шэмэтэй байна.

Тэжээлэй бүсадшье талмай дээрэ шэнэ арга нэбтэрүүлэгдэнэ. Эндэ намарай ургамалнуудай ургаса хуряагдаад ,һаалиин малда шэмэтэй набша намаа үгтэдэг болоо. Сүлөөрһэн поли дахинаа хахалагдажа, горохообёосой холисо таригдаа юм. Энэ намартаа тэндэнээ ургаса хуряахаар түсэблэгдэнэ.

Үнэгэрһэн табан жэлдэ совхоз тэжээлэй полинуудай ашаг шэмые нэгэ хахал-хөёр дахин дээшэлүүлһэн байна. Эндэ гектар бүриһөө 52 центнер үбһэ, 600 шахуу центнер түмһэтэ тэжээл хуряадаг. Хүдөө ажахын Баруун-Хойто эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэд ногооной шэнэ сортнуудые бии болгожо, таряашадта туһална. Нүга сабшалан дээрэ хурялга-зөөлгын конвейерэй таһалгаряагүй хүдэлдэг байхаар ногоон таригдаг юм. Энэнь зунай нарануудта ногооной гурбан ургаса хуряаха арга олгоно.

Үбһэ тэжээл тухай анхарал оролдолго гаргадаг байһанайнь ашаар малайнь ашаг шэмэ ехээр дээшэлнэ. Үнгэрһэн жэл мянган үнеэнэй туд бүриһөө 4.700 килограмм һүн һаагдаһан байна. Мүнөө малшад сүүдхэ бүри шүүд шахуу һу һаана.

С. ФОНАРЕВ,
ТАСС-ай корр.

Луга,
Ленинградска область.

Мэргэжэлтын зүбшэл

НАБШАҺАТА ТЭЖЭЭЛ ЯАЖА БЭЛЭДХЭХЭБ?

Байгша ондо нийтын адууһа малда элдэб янзын тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй зайлашагүй шухала зорилго мүн. Илангаяа мүнөө республикын олохон нютагуудта гандуу уларилай тохёолдоод байһан эрхэ байдалда гансашье таряалан, сабшалан дээрэ ургаһан юумые хуряажа абаха бэшэ, мүн хөөрэ талаар үрмэдэһэ, халаахай, уһа намагай эрьеын онгорһо сабшажа, тиихэдэ модо, бургааһанай ногоон намаа набша, жэжэ мүшэр суглуулжа абаха гээшэ айхабтар шухала болоно.

Набшаһата тэжээлые саг соонь зүбөөр бэлэдхээд, үхэрнүүдтэ, хонидто тэрэнние эдюулбэл, бүдүүн тэжээл 50—80 процент хүрэтэр алмаха аргатай байна.

Эгээл мүнөө хаа хаанагүй модо, бургааһан хүсэд набшаһажа ,үргэлжэ ногоороод, тэрэнэй жэжэ мүшэр, һалаасень сабшажа, набшаһыень һайнаар хатаажа абахада таатай саг болобо. Набшаһа намаасень малда эдюулхын тула хуһа, улаһа, уллашир модоной үшөөһэ, бургааһанай жэжэ мүшэр хухалжа, сабшажа, мүн нарһа, хасуури модоной, ногоон шэлбүүһэ суглуулжа абаха ёнотой. Тиихэдээ модо отолдот газарта, электрын элшэ дамжуулдаг арануудай захаар, телефоной утаһа татаһан газарта дүтэ шадарай модо, бургааһа сэбэрлэхэдээ, мүн түймэр сараха самсаалнуудые татахадаа, бүтүү шэрэнги газарай модо, бургааһа шэнгэлхэ, сэбэрлэхэдээ тиимэ набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Урда жэлнүүдтэ набшаһата тэжээл бэлэдхэхэдээ олохон ажахынууд байгаали хамгаалха хуулиие хазагайруулжа, нилээд ехэ газарта тон хэрэгтэй ой модо, бургааһа шутые гэмтээһэн, гадна набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ технологиие сахяагүй дээрэһээ тэрэнь муу шанартай байгаа һэн.

Тиимэ юумэнэй болохогүйн тула түбхын түрүүн ой модоной харуулшадай заажа үтэһэн газарта набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ёнотой. Ургажа байһан модо, бургааһа гэмтээхэ, хатаахагүйн тула жэжэ ногоон мүшэр, набшаһанайнь 1—2 процентһээ ехэ бэшые отолхо хэрэгтэй. Модо, бургааһанай ногоон мүшэрэй 0,6—1 сантиметрһээ бүдүүн бэшэнь отолгодохо зэргэтэй. Тэрээнһээ бүдүүн, набшаһа намаа багатай мүшэр отолбол, шэмэ шанараараа муу байха бшуу. Нарихан, ногоон набша намаа ехэтэй мүшэр шэмээрээ һайн, үбһэнөөшье дутуугүй байдаг юм. Тэрэшэлэн бэлэдхэгдэһэн набшаһата тэжээл наринаар бүридхэгдэжэ шэгнэгдэдэ, үлөөдэнэгүйгөөр тэжэгдэжэ абтаха ёнотой.

Модо, бургааһанай ногоон мүшэр, намаа набшые баглаа болгожо уяад гү, али миил обоолжо зохидоор хатаахада, силос болгожо дарахада, мүн ногоон гурил болгоходо, тэрэ зандаһыные малда эдюулхэдэ өөрэгүй, шэлбүүһэтэ модоной жэжэ мүшэрые хэршэжэ АВМ түхэлэй агрегадта хэзд, ногоон гурил болгоходо таарамжатай.

Һайн, удхэн набшаһатай мүшэрые 60—80 сантиметрһээ ута бэшэр отолоод, 2—2 килограммаар болгожо уяад, һүүдэр газарта нарабша доро хатааха ёнотой. Тэрэнние 6—8 хоногто тнигэжэ хатааһанай һүүлдэ багашаг һүри болгожо обоолоод халагалха, аргатай һаань һолоомоор хушахада һайн.

Нёдондо Захааминай районо нигэжэ бэлэдхэйэн набшаһата тэжээлэй килограмм бүхэндэнь 64,8 грамм каротин, мүн горитой кальци, фосфор гэхэ мэтэ шухала бодосууд байгаа. Ондоогоор хэлэбэл, тэрэнь үбһэнһөө дутуугүй шэмэтэй байһан юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Ивалгын ОПХ-да Улаан-Удын ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй бэлэдхэһэн набшаһата тэжээлые хонишон Н. Рыбаков бүхэли үбэлдөө хурьгадтаа эдюулээ һэн.

Набшаһата тэжээлые юрын үбһэн шэнгеэр обоолжо хатаахада болоно. Нэгэ-хоёр удэр соо бэлэдхэгдэһэн набшаһата тэжээлые нэгэ газарта суглуулжа сомоод, нара, һалхинда үлеэлгэн хатааха болоно. Тиихэдээ мүшэрэй набшаһатай үзүүрыень досоошонь хөөд, 2—3 дабхараар обоолһон бэеэрээ, дундань 30—35 сантиметр зузааннаар һолоомо дэлгээхэ, тэрээн дээрээ үшөө ногоон мүшэр намаа обоолхо, тингэ тнигэһээр үндэр һүри болгоод, һолоомоор хушаха хэрэгтэй. Иигэжэ бэлэдхэһэн набшаһата тэжээл баһал юрын үбһэнөө дутуу бэшэ шэмэтэй байдаг.

Модо, бургааһанай намаа набшаар силос дарахадашье болохо. Тэрэнние элдэб ургамалай ногоон намаагаар силос дараһандал тон адлаар хэдэг юм. Мүн модо, бургааһанай жэжэ мүшэр набшаһые хэршээд, элдэб ногооной намаатай холёод (70 процент модоной намаа, 30 процент ногоо), һайса худхаад, шулуун ханатай нүхэ, траншейдэ хэжэ, тон нягтаар, хнигүйгөөр дараха ёнотой. Тэрэшэлэн модо, бургааһанай намаа набшые элдэб ногоонтой, һолоомотой холёод, силос дарахадашье өөрэгүй. Тэрэнние һолоомотой холижо дарахадаа, силосэй шэмэтэй ,һайн амтатай байха, нүхэндөө зүбөөр эһээхэ, шанаржахынь тула, хэршэгдэшэһэн ногоон намаагай тонно бүхэндэ 1—2 литр силосэй эһээбэри, 5—5 килограмм тэжээлэй дабһа, нарбамид хэжэ худхаһан 300—500 литр уһа сүршэхэ ушартай.

Модо, бургааһанай, намаагаар силос дарахадаа, тусхай консервант холиходо зохистой. Мүнөө Буряадай «Сельхозхимия» нэгэдэлдэ һайн консервант болохоор уксусна кислота бии. Тэрэнние силосэй ногоон намаагай тонно бүхэндэ 4—5 килограмм холибол, эрхим шанартай тэжээл болохо байна.

Ногоон мүшэр, намаа набша хэршээд, ондоо юумэнтэй холигүй силос дарахадаа 20—30 тонныг багтаха багахан ханалагдаһан нүхэ, траншей бэлдэхэдэ һайн. Тиихэдээ хэршэмэл мүшэр набшын һайн шиигтэй байхынь тула машиндагдаһан һу гү, али һүнэй шүүһэ (тонно бүхэндэнь 100 килограмм шүүһэ) сүршэхэ ёнотой.

Тиигэжэ дараһан силосэй нүхые ногоогоор дүүргээд байхадаа тон нягтаар дараха, хушаха хэрэгтэй.

Жэжэ мүшэр, намаа набшаар витаминтай ногооной гурил татахада баһал таарамжатай. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын олонхи ажахынуud тэрэнние АВМ түхэлэй агрегадуудта хэжэ, ногоон гурил ехээр бэлдэнэ. Жэшээнь, уляаһанай мүшэр болгоод, ногоонгоор хушаха хэрэгтэй. Иигэжэ бэлэдхэһэн набшаһата тэжээл баһал юрын үбһэнөө дутуу бэшэ шэмэтэй байдаг.

Модо, бургааһанай намаа набшаар силос дарахадашье болохо. Тэрэнние элдэб ургамалай ногоон намаагаар силос дараһандал тон адлаар хэдэг юм. Мүн модо, бургааһанай жэжэ мүшэр набшаһые хэршээд, элдэб ногооной намаатай холёод (70 процент модоной намаа, 30 процент ногоо), һайса худхаад, шулуун ханатай нүхэ, траншейдэ хэжэ, тон нягтаар, хнигүйгөөр дараха ёнотой. Тэрэшэлэн модо, бургааһанай намаа набшые элдэб ногоонтой, һолоомотой холёод, силос дарахадашье өөрэгүй. Тэрэнние һолоомотой холижо дарахадаа, силосэй шэмэтэй ,һайн амтатай байха, нүхэндөө зүбөөр эһээхэ, шанаржахынь тула, хэршэгдэшэһэн ногоон намаагай тонно бүхэндэ 1—2 литр силосэй эһээбэри, 5—5 килограмм тэжээлэй дабһа, нарбамид хэжэ худхаһан 300—500 литр уһа сүршэхэ ушартай.

Модо, бургааһанай, намаагаар силос дарахадаа, тусхай консервант холиходо зохистой. Мүнөө Буряадай «Сельхозхимия» нэгэдэлдэ һайн консервант болохоор уксусна кислота бии. Тэрэнние силосэй ногоон намаагай тонно бүхэндэ 4—5 килограмм холибол, эрхим шанартай тэжээл болохо байна.

Ногоон мүшэр, намаа набша хэршээд, ондоо юумэнтэй холигүй силос дарахадаа 20—30 тонныг багтаха багахан ханалагдаһан нүхэ, траншей бэлдэхэдэ һайн. Тиихэдээ хэршэмэл мүшэр набшын һайн шиигтэй байхынь тула машиндагдаһан һу гү, али һүнэй шүүһэ (тонно бүхэндэнь 100 килограмм шүүһэ) сүршэхэ ёнотой.

Тиигэжэ дараһан силосэй нүхые ногоогоор дүүргээд байхадаа тон нягтаар дараха, хушаха хэрэгтэй.

Жэжэ мүшэр, намаа набшаар витаминтай ногооной гурил татахада баһал таарамжатай. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын олонхи ажахынуud тэрэнние АВМ түхэлэй агрегадуудта хэжэ, ногоон гурил болгоходо, тэрэ зандаһыные малда

Репортаж

ХАНИ БАРИСААН ЭНДЭ ШЭРЭЭГДЭНЭ

Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Е. Ф. Кожевниковэй нэрэмжэтэ заводто Вьетнамай Социалис Республикаһаа ерэһэн арба гаран хүдэлмэришэдэй манай ороной хүдэлмэришэдтэй зэргэ зогсон ажаллажа байхые харахадаа, Л. И. Брежневэй хэлэһэн нэгэ үгэ һанагдаадхёо бэлэй. «Манай орон өөрынгөө арга болоижонхүдһаа дулдыдуулан, мүн кадрнүүдые — инженер, техник мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд, врачнууд, багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэ аха дүү социалис, мүн сүлөөрһэн олон ороннуудта түһаламжа үзүүлдэг», — гэжэ тэрэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соогоо тэмдэглээ һэн.

Заводой 6-дахи цехэй «Хабсаралга-3» гэжэ отделени. Цехэй начальник А. Г. Заиграев аха дүү социалис ороннуудай хүдэлмэришэдэй өбтэй эетэйгээр ажаллажа байһанай тухай иигэжэ хөөрэлөө:

— Харыт даа, тээ тэрэ агегадай хажуула интернациональна өбүлэг хүдэлжэ байна. Бүриад хүбүүн Цырен-Доржо Нохоров, ород Владимир Афанасьев, вьетнам Нгуен Ван Куен, — гээд, гагнуурин хэжэ байһан хүнүүд тээшэ анхаралыемнай хандуулба.

Ц-Д. Нохоровой тус заводто гурбан жэл хүдэлжэ байһан тухай мэдэбэбди. Бэеэ гансал һайн талаһаа харуулна гэлсэнэ. Харин вьетнам нухэрынь Цырен-Доржодо ороходоо нилээд наһажаал. Мэргэжэлээрээшье дээшээ байшаба. Нгуен Ван Куен инженер-электрик мэргэжэлтэй, оронойнгоо нэгэ заводто хүдэлжэ байһанаа ерэһэн хүн. Тэрэ Урда Вьетнамда ажаһуулаг. Дайн дажарта хабаадажа, оло дахин шархатаран намтартай. Тиихэдэ В. Афанасьев залуушье һаа. Яһала найн гагнууршан боложо үрдийнэн якзатай, нухэдтөө шадаха дүй дүршэлөө дүүһыень дамжуулхые оролдоно.

Бидэнтэй хамта вьетнам бүлэгэй оршуулагша Чан Ван Бо ябалсана. Минд хоёр-гурбан хүнэйнь ородоор ойлгодог үшаһаа оршуулагшагүйгөөр хөөрэлдэжэ шадахагүй байбабди. Нухэр Богой тухайгаа нимэ

ламжаар бүлэгые хүтэлбэрилдэг Хоанг Нгок Бигтэй хөөрэлдэбэбди.

— Бидэ танай һайхан нютагта ерэһээр хоёрдохи һаа хүдэлжэ байнабди. Энэ заводой коллектив бидэнние ехэ хүндэмүүшээр угтажа абаа. «Одон» гостиницын номернуудта хоёр-хоёроороо байнабди. Заводойнгоо столоводо эдеэлдэгбди. Манда тусхай автобус угтэнхэй. Бидэ эндэ зургаан һара соо хүдэлхэбди. Ажабайдалнай, ажалаймнай гурим совет хүдэлмэришэнэйхидэл эгээл адли ааб даа. 2—3 хүдэлмэришэн бүхэмнай нэгэ һуган хумуужүүлэгшэтэй юм. Жэшээлхэдэ, совет хүдэлмэришэн Александр Иванович Елдиниие абаад үзэел даа. (Тингэжэ хэлэхэ зүүраа. Елдинтэй танилсахыемнай дуудахаадхина). Энэмнай турүу бригадир, коммунис ажалай ударник хүн, — гэжэ хэлээд, нухэрэйнгөө ээм тоншосогоон, — үшөө лээдэ эрдэмтэй хүдэлмэришэн гээшэ, — гэжэ нэмэнэ. Нухэр Хоанг Нгок Бигэй һуган хумуужүүлэгшэ тухайгаа нимэ дүүрэн харюу үгэһэндэнь омогорхон баярлаһаар байба. Сүгтаа хүдэлдэг хүнүүдэй бэе бэеэ һайн мэдэжэ байнаниинь тэдэнэй гансал үгээ ойлголсон, эбтэй эетэйгээр хүдэлдэгые гэршэлнэ бэшэ гү? Тиигээдшье нухэр Бик бүлэгэйнгөө партийна организацийн секретарь тула бүхы юумээр һонирходог, мэдэдэг, оршуулагшынгаа хүсөөр һанаһан, зориһондоо хүрэжэ байдаг хүн. Орлогшо Ха Ван Лень гэдэгынь тэрээндэ нилээд түһалдаг ааб даа.

— Бик, гэртэхиннээтнай бэшэг ерээ гү? — гэжэ заводой парткомой секретарь Н. Н. Молчанова һанаагаа зобонгёоб нуудаадхиба.

— Үды. Хэмнайшье нютагнаа харюу абаагүй байна. Ойртоһон лэ байха, — гээд, Бик энэбхилэн харюусаба.

Вьетнам орон Бүриадай АССР-нээ хэдэн мянгаад километр зайда байдаг. Бэшэгэй хүрөөдхихэ тиимэшье амархан бэшэ даа. «Сагай ошоһиешье мэдэнэгүйлди даа. Амаржа байна бэшэ, хүдэлнэха юмбибди. Ажалай һүүлээр иинээр тиинээр байтарнай. саг ябашадаг лэ даа. Амаралтын үдэрнүүдтэ кино, театраар ябалагбди. Һая оперо болон балетэй театрта орожо, балет һонирхон харааабди. Москвагай циркдэ орообди. Зүүн зүгэй арадуудай хатарнуудые гүйсэдхэдэг «Лотос» ансамбль хараа һэмди. Тэндэ вьетнам хатар наадана. Һая өөһэдынгөө заводой залуушуултай уулзалга үнгэргөөбди. Ленинэй орденто локомотив-вагон зайнабариигын заводой коллективтэй ерэхэ амаралтын үдэр танилсахамнай. Һүүлдэнь этнографическа музей үзэхэбди. Июль соо Байгал далай дээрэ хэдэн үдэр амархаяа ошохобди. Тэрэ сагаа хүлеэжэ ядаһабди. Байгалые харахэ гээшэмнай ехэ зол гээшэ ааб даа. Юрэдөө, эдэ бүгэдэмнай тусгаар бидэндэ гэжэ табигдаһан тусэб соо бэшэглэнхэйл даа», — гээд оршуулагша Чан Ван Бо хөөрөөгөө дүүргэнэ.

ВЛКСМ-эй заводской комитедэй табиһан тусэбтэй танилсагдаа һэн. Вьетнам нухэдэйнгөө сүлөө сагыень аша урэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ, хүдэлхэ, һурахынгаа хажуугаар соёл культурынгаа талаар болбосорхо, совет хүнэй ажабайдал, ажамидарал тухай юрэнхы мэдэсыень баяжуулха гэһэн зорилготой үргэн программа табигданхай байба.

— Эдэ нухэднай гансал хүдэлнэ бэшэ, харин эндээ һуралсана. Заводоймнай дэргэдэ һуралсалай пункт бии юм. Неделидээ хоёр үдэр соонь эдэмнай тэндэ теоретическэ мэдэсээ дэшэлүүлдэг. Заводоймнай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тэдэнтэй хэшээлнүүдые үнгэргэгэг. Һуража ойлгоһон юумээ эндэ бодото ажал дээрээ хэрэглэхэдэнь. Вьетнам нухэдтэмнай ехэ тулаатай байна. Өөһэдөөшье тиигэжэ мэдэрнэ. Ойлгоогүй юумээ гансата һураад, ойлгоод абаха арга боломжо бии болоно бшуу. Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, эдэмнай ехэ ажалша бэрхэ хүнүүд байна. Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг манай заводто вьетнам нухэднай гагнууршанай, электригэй һайн мэргэжэл абана гэхэ байнаб, — гэжэ цехэй начальник Александр Григорьевич Заиграев тэмдэглэбэ.

Хөөрэлдэжэ дүүргэнээр лэ тэдэ хүдэлжэ байһан газаһаа яаража бусана. Ошоһоор лэ нюдэ, нюурваа далдалаг халхабшаяа баряад, гагналгаяа эхилхэдэнь, алтан шара ошо дулэн найман зүг тэшээ сасаршана. Иигэжэ шэрээгдэжэ байһан хүдэлмэришэдэй хани барисаан хөөрөдэшье бата бэхи байхал даа.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Нгуен Ван Куен, Хоанг Нгок Бик (хүтэлбэрилэгшэнь), В. С. Афанасьев, А. И. Елдинов гэгшэд ажаллаа.

Г. ЕГЕРИИН фото.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ БА ҺУРАЛСАЛ

ОНСО ГУРИМТАЙ ҺУРГУУЛИ

Москвагай һунаагдаһан үдэрнай юрэнхы эрдэмэй һургуулинүүд соohоо 146-дахи дунда һургуули жэшээтэ һайнинь болоно.

Дүрбэн дабхар энэ байшанда богоһо алхаад, коридорынь ябажа, һуралсалай кабинетүүдтэ, спортивна ба хүгжимэй залнуудта, нааданай талаануудта орожо харахада, эл тааруу зохид, гэртээ байн шэнгээр һанагдаха юм. Нэг ааба 17 хүрэтэр наһанай 600-гаа хүбүүд, басагад үглөөгдөнө 8-һаа үдэшын 6 болотор ажалаа байдаг. Расписаниар элүүд хэшээлнүүд хараалагданхай. Эндэ үхибүүд эдеэлдэг, унтадаг нэгэдэхи ба хоёрдохи һурагшад үдын эдеэнэй дараалаар үшөө унтадаг байха. Ороон доторнай жэл ерэхэ үе иимэрхүү тухэлэй һургуулинууд улам олошоржо ябахай. Мүнөө 1—8-дахи классуудай гурбадахи һурагшадые бүхэн һунаагдаһан үдэрнай һургуулида ябадаг байна. Харин нэгэдэхи табан жэлдэ ороһон һургуулинуудые үшөө удэхөөр хараалагданхай. Тэрэ 10 ондо 14 шахуу миллион хүүгүн иимэ һургуулида нуудаг байха.

Москвагай хүдэлмэридөө байдынь хэрин үхибүүнэй һургуулиндаа ерэхэдэ, тэрэнэй хойдоо хараха хүнүүдгүй бүлэг бии. Тиин һунаагдаһан ортэй һургуулинууд иимэ энэртэ тон зохид бшуу. Харин иимэ гурим һурагшадые өөртэнь хэр тухатай гээ? Тэрэ бүхэли удэртөө һургуулида байхадаа эсэдэггүй гү? Үдэрөө даншье сугүйгөөр үнгэргэнэ бэшэ. Тэрэ хүхижэ наадаха, гүйцэрайха аргатай гээшэ гү? Иимэ асуудалнуудые бэлдэ һургуулида ошоо һэм. Та, эдэ асуудалнуудые өөр лэ табинат, — гээд директор Нина Константиновна Ковева хэлэнэ. —Бидэ аргэлэй туршада эдэ асуудуд тушаа бодомжолноо. Үхибүүдые хүмүүжүүлтаараа научна институтэдэ асуудалнуудые лэ шиидхэнэ. Үнгэрөө арбан жэл соо маһ һургуулида ном зааллын гурим шэнэдхэн хубилаа юм. Эгээл эдэ асуудые шиидхэхэ зорилгоор иимэ хубилалтанууд орожо гээшэ. Үхибүүдые һуулида юрэ баряад лэ, ньь дааберние дүүргүүлөө, али хэшээлнүүдэй расписаниие утадхажа байбал, нуд хашарха, успеваемосдоошолходоо болохо, үнгөөдөө үхибүүдэй бэеын эрэ муугаар нүлөөлжэ боолоо бшуу. Анханһаа бидэ юумые ойлгодог һэмди, үрэ дүндэ хүрэхэгүйн хамаг юумэ хэбди.

зарим багшанарай хүдорние адаглан харанан, ортэй хөөрэлдэнэн байДүрбэн тэгшэ, болбосолы хүнүүдые хүмүүжүүлнуһаагданан үдэртэй һургехэ үүргэ дүүргэнэ, һуалай бэлиг шадабарние, ниин абьяасые элирүүтодоруулна гэзэ багшабагаар этигэнхэй.

Харин үхибүүдтэ өөһэдтэнь һургуулида хэр байна гээшэб? Иимэ һургуулинин һайн, муу таланууд тухай мэдэхэ һанаатай тэдэнэртэй хөөрэлдэхэдэмни, тэдэ ойлгожо ядангяар мүрөө хабшаха юм. Тэдэнэр ехэ дуратайгаар һургуулидаа үнжэдэг, эндэ һонин, хүхюун байна.

Үдэ болотор расписаниин ёноор бүхы классуудта тоо бодолго, физикэ, ород ба хари хэлэнүүд, химии гэхэ мэтэ эгээл орёо хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. Үдын эдеэнэй һүүлээр үхибүүд газаагуур сэнгэдэг, наададаг. Тэрэнэй һүүлээр зариман, гэрэйнгээ даабари хэнэ, нүгөөдүүлынь музей гү, али бассейн ошоно. Нэгэ заримандань хүгжэмэй час болоно. Слесарна ба оёдолой мастерскойнуудта, кружогуудта хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ.

Үдэһөө хойшо олон таһалганууда хүүгэдэй сугларшоод байхые хараа һэм. Хүбүүд шатар табина, басагад куклаар наадана. Ажалай дүршэлдэ һургадаг багшын хүтэлбэри доро зарим хүбүүд юушьеб хюрөөдэнэ.

Һургуулинь һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Гаражтай ба өөһэдын хоёр машинатай, ёнотой автоклуб эндэ бии. Шефүүдынь — эндэ дүтэхэнэ оршодог заводой хүдэлмэрилэгшэд автомашинануудые техническэ талаар хангахадань туһалдаг. Энэ һургуулиие дүүргэһэн хүн бүхэн болбосоролой аттестадтай хамта жолоошоной үнэмшэлгэ абадаг юм.

Энэ һургуулида түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууда заабол ябаха гэдэггүй. Һургуулиин столоводо эдеэлэнгүйгөөр, гэртээ эдеэлээд ерэхэдэ болохо. Кружогто ябангүй байжа болохо, энээнэй түлөө хэншье эмэлхэгүй. Ахалагша классайхид үдэһөө хойшохи сагые юрэл өөһэдынгөө дураар үнгэргэдэг байна. Хэрэгтэй гэжэ һанаһан консультацидаа ябадаг. Үдэр бүри часай туршада спорт эрхилхэ гээшэ бултанай уялга болоно. Зүгөөр энээндэ дурагүй хүн үгы.

Классай хүтэлбэрилэгшэ хумуужүүлхы ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Тэрэ арбан жэл соо нэгэ классые даажа ябадаг. Жэшээнь, мүнөө жил Евгения Моисеевна Рейнэй хүтэлбэрилдэг классай хүбүүд, басагад һургууляа дүүргэхэнь. Евгения Моисеевна тэдэнэй үшөө багаханууд байһыень һанадаг, зарим түрэлхидөө үлүүгээр һурагша бүхэниие мэдэдэг болонхой. Сэдьхэлдээ хадагалжа ябадаг бодолоо, һэжэг түрэһэн юумээ хүбүүд, басагад багшадаа ехэ найдажа хэлэдэг, эгээл ойлгод гэмэ асуудалнуудаар зүбшэл үгэхыень гуйдаг юм. Багшань бүхэли үдэртөө үхибүүдэй дунда байдаг. Энэнь хэсүү хэрэг. Гэбэшье хүсэл эрмэлэлые үндэһэ болгон, өөрынгөө мэргэжэл шэлһэн хүндэ багшалха гээшэ ёнотойл жаргал мүн гэжэ Е. М. Рейн тоолоно.

Валерий САНКОВ,
(АПН).

ТАСС-ийн хилын саанаһаа

КПСС-эй XXVI съезддэ зорюулагдана

НЬЮ-ЙОРК. Һая барлагдаһан гараһан «Нью Уорлд ревью» журналай тусхай номер Советскэ Союзай Коммунис партийн XXVI съезддэ зорюулагдана. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй совет коммунистнуудай ехэ хуралдаан дээрэ хэһэн КПСС-эй ЦК-гай тоосоого элидхэлэй гол бүлэгүүд, бусад документнүүд, съездын айлшадай, тэрэ тоодо США-гай Коммунис партийн Генеральна секретарь Г. Холлой хэлэһэн үгэ журналай хуудаһануудта толилогдобо.

«КПСС-эй XXVI съезд хадаа тон ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болобо гээд журнал редакционно статьяа дотороо бэшэнэ. Тэрэнэй шидхэсэриинүүд американ арадайшье ажабайдалай бүхы талануудые дайрана. Тэрээн дотор хүн түрэлтэйние аршалан хамгаалха тухай анхарал оролдолгонь тобойсо харагдана. Советскэ Союзай хамагые хамтаруулһан үнэн сэдьхэлэй дурадхалнуудта Вашингтоной ямар харюу үгэнэнөө эб найрамдалай ядерна дайнай аюулые зайсуулха хараа замууд, түби дэлхэйн ерээдүй дулдыдана гээд съезд үшөө дахин баталаа.

Социально - экономическа байгуулалтада СССР-эй туйлаһан амжалтануудтай, тэрэнэй ерээдүйн асари ехэ хараа түсэбүүдтэй манай уншагшадай танилсаа һаань, һайн байгаа гээд саашань статьяа дотор хэлэгдэнэ.

Совет эб найрамдалта дурадхалнууд тушаа хэлэхэ болоо һаа, дэлхэй дээрэ термоядерна дайнай аюул тохёолдуулхадаа болохо Р. Рейганэй захиргаанай ябуулдаг политикада орходоо, тэрэнь тад ондоо байна. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлээ шангадхаха гэһэн тодорхой тобшо уряатайгаар КПСС-эй XXVI съезд дэлхэйн бүхы арадуудта хандаһан байна. США-дахи дайн дажарта эсэргүү ба эб найрамдалта хүдэлөөнэй бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлжэ, мүнөө ябуулдаг бодолгүй хараа шэглэлһээ арсахые ба бодото байдалһаа үндэнэлһэн зүб политика бэелүүлдэг байхые гүрэнэй захиргаанда баадхаха гөэшэ американ хүн зоной уялга мүн болоно.

ГОЛ ЗОРИЛГО

УЛААН-БААТАР. КПССтэй, аха дүү бусад партинуудтай нягта харилсаа холбоотойгоор эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэл ябуулха гээшэ Монголой Арадай-революционно партийн гадаадын политическэ ажал ябуулгын гол зорилго болоно гээд МНРП-гэй ЦК-гай орган «Үнэн» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Уласхоорондын байдалай улам түгшүүрилтэй боложо байгаа эрхэ байдалда Советскэ Союзтай, социалис бусад оронуудтай хани барисаа ба харилсаа холбоогоо саашадань гүнзэгырүүлэн үргэдэхэ хараа шугам Монголой Республика хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ. Монголой коммунистнуудай парти гадаадынгаа политическэ ажал ябуулгые КПСС-тэй тааралдуулан бэелүүлхэ, тэрэнэй съезд дээрэ наируулагдаһан эб найрамдалта политикые улас-хоорондын политическэ байдалые һайжаруулха бодото зам мэтээр баримталдаг байха юм гээд МНРП-гэй һая боложо үнгэрһэн XVIII съезд дээрэ заагдаһан байгаа гэжэ газетэ бэшэнэ.

Мүнөө Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй социализмын туг доро халхалагдан коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эзэргэнүүдэй эбые таһалхые али болохоор оролдожо байхада, маоизмын арад зондо харша хараа шугамые эрид шууд элишэлхэ, Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй ударидан зонхилхы ябуулганууда эсэргүүгээр тэмсэл ябуулха гээшэ демократиин ба социализмын хүсэнүүдэй гол зорилго болоно. МНРП-гэй XVIII съезд дээрэ найруулагдаһан Азиин болон Номгон океанай оршондохи гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ доотолхогүй ба хүсэ хэрэглэхэгүй тухай конвенци зохёожо, гар табиха тухай дурадхал тушаа газетэ иигэжэ тэмдэглэнэ: «Дэлхэйн арадуудай аша туһада дүүрэн харюусадаг энэ шэнэ үүсхэлые түби дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүд дэмжэхэ бөзэ гээд монгол арад найдана.

МОТ-ой ГЕНЕРАЛЬНА КОНФЕРЕНЦИИН СЕССИ ДЭЭРЭ

ЖЕНЕВЭ. Ажалай улас-хоорондын эмхиин (МОТ) генеральна конференциин 67-дохи сесси эндэ боложо байнхай. Тэрэнэй резолюциинуудай талаар комитедтэ буу зэбсэг хуряалгын социально-экономическа хойшолонгууд тухай конференциин шухала резолюциин проект зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ. Сэрэгэй гаргашануудые, материальна нөөсэнүүдые болон хүнүүдые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ арга замуудые бэдэрэлгэдэ эдэбхитэйгээр хаба-адаха шухала гээд тэрэнэй дотор заагдана. «Буу зэбсэг тухеэрэлгэдэ материальна, оюун ухаанай ба ажалай нөөсэнүүдые бодомжогүйгөөр гаргашалгатай» эбсэжэ болохогүй гээд резолюци соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Олонингэ ажалшадай аша туһада буу зэбсэг хурялгын социально-экономическа хойшолонгуудые шэнжэлхэ шухала гээд тэрэ Ажалай улас-хоорондын эмхиие уялгална.

Тус резолюциие СССР-эй, ГДР-эй, Венгриин, МНР-эй, Малиин, Люксембургын ажалшадай түлөөлөгшэд оруулһан байна. Европын, Азиин, Океаниин, Африкын хэдэ хэдэн оронуудай ажалшадай делегадууд тэрэниие эдэбхитэйгээр дэмжээ.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан эб найрамдал бэхижүүлхэ, шахардуу байдал һуларуулха, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болуулха программатай комитедэй гэшүүдые совет профсоюзуудай түлөөлөгшэ В. И. Прохоров танилсуулаа. Мүнөөнэй дэлхэйн материальна ба оюун бодолой баялигуудые өөрынгөө гарнуудаар байгуулдаг ажалша зон дайн дажар зайсуулан сарахые, буу зэбсэг бүтээлгые болуулхые, буу зэбсэг хуряахые илангаяа хүсэдэг гэжэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглээ.

Буу зэбсэг хуряалгын социально-экономическа хойшолонгууд тухай резолюци оруулһан баримта хадаа Ажалай улас-хоорондын эмхиин ажабайдалда шухала үйлэ хэрэг болоно. Буу зэбсэг хуряалгын социальна болон экономическа хойшолонгууд тухай асуудал тус эмхиин «мэдэлдэ ородоггүй» гэжэ ойлгуулхые оролдодог хархис хүсэнүүдэй бүхы оролдолгонуудта зүрюугээр нимэ түлөөлөлгэтэ хураладаан дээрэ энэ резолюци хаража үзэгдэнэ бшуу.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, АРАДУУДАЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Европодо буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэргүү, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахын түлөө улас-хоорондын конференци һаяхан Швециин нинслэл — Стокгольм хотодо болобо. Европын, США-гай ба Канадын дайн байлдааанда эсэргүү эмхинүүдэй, хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэд, нинтын ба политическэ блохон элигэ мэдээжэ ажал ябуулагшад тэрээндэ хабаадаа. Стокгольмын хуралдаайда хабаадагшад ондо ондоо партида, шажан мүргэлдэ хабаатай байгаашье һаа, эб найрамдал сахин хамгаалха, арадуудай эрхэ сүлөө, бэеэ даапан ба аюулгүй байдалда империалис бүлэгөөрхидэй хандалгануудта харюу сохилто үгэхэ гэһэн хүсэл эрмэлэлээр нэбтэрэхэй байгаа.

Нүхэр Л. И. Брежнев июнийн 9-дэ Кремлиин Ехэ ордон соо үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглэбэ: «Американ империализмын дэлхэйе дарлан мүлжэхэ гэжэ хараалан, США-гай үүдхэһэн буу зэбсэг бүтээн гаргалгые үзэгдөө дуулдаагүй хэмжээндэ хүргэлгэ. Пентагоной стратегическэ харата муухай ябуулганууд арадуудай дурыень гутаажа, буруушаагдажа байна».

1980 ондо бүхы дэлхэй дээрэ сэрэгэй зорилготойгоор айхабтар ехэ мүнгэн — 500 миллиард доллар гаргашалагдаһан байгаа. Улас-хоорондын конференциин хүдэлмэрилхэ үдэрнүүдтэ хэблэгдэн гараһан бүмбэрсэг дэлхэйн хүн зонойажабайдалай асуудалнуудые шэнжэлхэ талаар Стокгольмын улас-хоорондын институдай жэл бүрнин тайлбари дотор иимэ баримтанууд харуулагдана. Иимэ ехэ мүнгэ зөөрини хахад шахуу хубинь США-да, НАТО-дахи эдэнэй союзнигуудта хабаатай байна. Институдай тоолон гаргаһанай ёноор, энэнь Советскэ Союз болон Варшавска Договорто ородог бусад оронуудай өөһэдынгөө хамгаалгада гаргашалдаг мүнгэ зөөриһөө хоёр дахин ехэ байна бшуу.

Буу зэбсэгүүдые хэмжээлэшэгүй ехээр гаргалгаар лэ хэрэг дүүрэнэ бэшэ, харин Холбоото Штадууд буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгэ бүхэнэй үүсхэлшэд болодог байгаа, мүнөөшье болоһоор. Ажуулгүй байдалаа хангахын тула Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудай харюугай хэмжээнүүдые абаха баатай болодог байһаниинь элитэ.

США-гай ба НАТО-гай эзэрхэг түримхэй политикада арадуудай дураа гуталгые һуларуулхын тула Вашингтон өлдэб худал хуурмаг аашануудые гаргажа, нинтын һанал бодолые төөрүулнэ. Вашингтоной, тэрэнэй Пекинэй ба бусад туһамаршадай эдэбхитэйгээр дэбэргэн һүжөөдэг «совет сэрэгэй аюул» тухай хуурмаг ябуулга энэ хангалтагүй үйлэ хэрэгтэ зорюулагдана бшуу. СССР-эй политикые хазагайруулхые, хардаха гүрдэхые оролдон, Вашингтоной захиргаанай дэдэ тушаалта түлөөлэгшэд элдэб хуурмаг мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараахадаа огто һаатанагүй.

Шахардуу шанга байдалые буруу һургэхэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүри ехээр бүтээн гаргаха талаар Вашингтоной бэелүүлдэг мэхэ гоходо, хараа шэглэлдэ Стокгольмын хуралдаан дээрэ эрид шанга харюу сохилто үгтөө. Европодо американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тодхон табиха тухай НАТО-гай бүхы дэлхэйдэ баадхагдаһан шиндхэбэринүүдээр буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ эб найрамдалда, арадуудай аюулгүй байдалда үршаг түбэг татагдаха байна гэжэ конференци дээрэ һайшаагдан абтаһан коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ. Конференцидэ хабаадагшад ядерна буу зэбсэгүүдые хорооохо тухай хөөрэлдөөнүүдые хойшолуулангүй эхилхые уряалба.

ЕХЭ АРСАЛДАА ХЁМОРООТОЙ

Японой премьер-министр Судзуки Европын экономическа эмхи (ЕЭС) гэжэ тусхайтаар нэрлэгдэдэг «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудаар хоёр долоон хоног соо аяншалан дэншэхэеэ июнийн 9-дэ мордобо. Баруун Германиин, Франциин, Англиин, Италиин, Бельгиин ба Голландиин хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд тэрэнэй аяншалгын программада ороно. «Майните» газетын гэршэлһэнэй ёноор, худалдаа наймаанай экономическа арсалдаа хёморонуудай улам хурсадахадань, Японой премьер «дураа гутаһан Баруун Европоор» ябахаяа гараба.

Баруун Европын болон Японой монополинуудай хоорондо «худалдаа наймаанай ёнотойл байлдаан» үнинэй боложо байнхай. Японой автомобильна промышленностиин гадаадын дэлгүүр дээрэ булюу байдалтай болоходонь, хёмороо зүришэлдөөниинь улам һүжэрһэн байна. Жэшээнь, 1980 ондо Япон 1979 онойхиһоо 29 процентээр үлүү олон автомашинануудые «юрэнхы дэлгүүрэй» гэшүүн оронуудта худалдаһан байха юм. США-да автомобильнуудые худалдалгын дүрбэнэй нэгэ хубинь Япондо хүртэнэ. Электронно түхеэрэлгэнүүдые, телевизоринүүдые, бишыхан компьютернүүдые үйлэдбэрилэн бүтээлгээр Япон булюу байдалтай боложо байнхай.

Хүсэ шадалдаа найража. 1981 ондо США-да автомашинануудые худалдалгые «һайн дураараа» хизаарлахыень Холбоото Штадууд Японние баадхаба. Тиигэжэ 1 миллион 680 мянгаяй хэмжээндэ үлөөхэ байна. Энэнь 1979 ондо Японой автомашинануудые США-да худалдалгын хэмжээнһээ 140 мянгаар үсөөн болоно. Тиихэдэ үлөөшэ эдэ машинануудынь манай дэлгүүр дээрэ гаргадахадаа болохо гэжэ «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай һанаагаа зобоһоннинь гайхалтайшье бэшэ. Үнэхөөрөөшье, 1981 оной нэгэдэхи кварталда, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, «арбан орондо» Японой автомашинануудые худалдалга 18,3 процентээр урган дээшэлээ.

Тэрэ баруунай оронуудай экономикые ехэ хүшэр бэрхэшээлдэ оруулжа байна гэжэ мүнөө Баруун Европын оронуудай нинслэл хотонуудта Японие шоо үзэжэ, шобто хаража байнхай. Гэбэшье Токио буулга хохые хүсэнэгүй, оронуудтань тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгүүдые Япондо ашахые оролдоно гэжэ тэрэ тоолоно. Энэ эмхидэ ородог оронуудай эб эеыень таһалаад, удаань ганса гаисаарнь «намна бута сохихо» зорилготойгоор Судзуки тиишэ ошобо гэжэ «Санкэй симбун» газетэ бэшэнэ.

Энээниие яажа бэелүүлдэг байһан тухайнь мүнөө хэлэхэ гээшэ хүшэр, хүндэшье һаань, иимэ һэдэлгэ хэхэ үндэһэ һуури бии. Баруун Германиин «Виртшафтсвохе» журнал иигэжэ сэхэ руунь мэдэрнэ: «Дэлхэйн экономикын дорой-тон уналга, үйлэдбэриин байгуулалтада болоһон хурдан түргэн хубилалтанууд «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай европынхидые хүшэр хүндэ байдалда орууланшай. Тэд энээниие заһаруулха гээшэ хүшэр хүндэ байна. Орон бүхэн өөр тухайдаа бодомжолно, «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронууд хамтаараа бэелүүлхэ политика тухайдаа огто бодомжолногүй».

Юрэдөөл, Судзукиин дэншэһэн мэтэ аяншалганууд капиталис оронуудые һүйдхэлдэ оруулжа байгааша хёмороо зүришэлдөөнүүдэй гүнзэгы удхые бүхы дэлхэйнээ далдалан нюуха зорилготой коммюнике баталан абалгаар лэ дүүрэдэг байна. Энэ удаада иимэрхүү ээлжээтэ һэдэлгын хэгдэхэ байһанда маргаһанай үлүү. Тэд ямаршье ашаг үрэгүй хамтын коммюнике баталан абахадань, капиталис байгуулалтын үедэ һорнин һалажа байһан бодото хуули ёнонуудһаа үндэһэтэй шидхэгдэшэгүй арсалдаануудые гуримшуулжа гү, али арсалдаа хёмороонуудай бусайдалгые болюулжа шадахагүй байһаниинь ойлгосотой юм ааб даа.

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГАЯА ҮРГЭДХЭНЭ

Израиль шэнэ һүрөөтэ муухай гэмтэ ябуулга үүдхэбэ. Израилиин авиаци Ливанда бандит ёноор добтолһоойнгоо һүүлээр Ирагай нинслэл-Багдад хотодохи атомна шэнжэлгын түбые бомбодожо һандараһан байна. Эзэрхэг түримхэйшүүлэй самоледууд бусад араб хоёр гүрэнэй агаарай хилые эблэжэ, Израилиин хилэнээ хэдэн зуугаад километр холо ошожо добтолһон байха юм. Энэ хадаа гүрэнэй политикые элирхэйлэн харуулһан алалга хюдалгатай һүйдхэлтэ ябуулга болоно.

Американ захиргаанай тэрэниие һайшаан дэмжэһэнэй хойшолонгоор лэ Израиль эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа улам үргэдхэхэ аргатай болоһон байна. Имагтал Холбоото Штадууд мүнөөнэй һайн бомбардировщигуудаар, бомбонуудаар, буу зэбсэгүүдээр Израилие хангана. Тиихэдэнь эдээгээр лэ эзэрхэг түримхэйшүүл гэмтэ ябуулгаяа үүдхэнэ бшуу. Израилиие иимэ зэрлиг муухай ябуулганууда тухиржа, Ливанда эсэргүү сэрэгэй ябуулганууде үүдхэхэ эрхэ тэрээндэ Холбоото Штадууд хуулитаар олгохо гэһэн һэдэлгэ гаргана.

Израилиин авиациин Багдадта добтолго эргээнһээ бодомжологдоһон, түсэблэгдэһэн байгаа. Израиль Ирагай атомна шэнжэлгын түбтэ добтолхые бэлдэжэ байна гэжэ американ мэдээжэ журналист Андерсон нёдондо жэлэй сентябрь һарын һүүл багта бэшэһэн байна. Тиимэнээ Багдадта добтолгонь огто хүлеэгдээгүй байгаа гэжэ гүрэнэй департаментын тусхайтаар мэдүүлһэн ушар нэн түрүүн Израилиин гэмтэ ябуулганууде далдалха гэһэн холын бодолгүй нэдэлгэ болоно бшуу.

Израилиин бандит ёноной ябуулганууда хабаатай байһанайнгаа түлөө харюусалгаһаа США хулжажа шадахагүй. Газар дайдынгаа газаа тээгүүр американ буу зэбсэгүүдые хэрэглэхэ тула Израиль США-гай правительствада зүүшөөл абаха ёнотой гэжэ Вашингтон нэгэнтэ бэшэ мэдүүлээ һэн. Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа оҮхы дэлхэй дээрэ нүжэрөөжэ байнаниинь түлөө дэлхэйн арадуудай дураа гутаһые хараада абахадань, США «Ф-16» тухэлэй дүрбэн истребитель-бомбардировщигуудые гэхэ гү, али Багдадта добтолгодо хэрэглэгдэһэн самоледуудые Тель-Авивта худалдалгаяа США хойшолуулба гэжэ гүрэнэй департамент мэдүүлхэ баатай болоһон байна. Гэбэшье энэ хойшолуулгань Израилиин сэрэгэй хүсэнүүдтэ огто дулдыхагүй байна. Энэ жэлдэ американ мүнгэн һанрһаа 3 миллиард доллар һомолгодохо, энээнэй

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн

ЧЕМПИОНУУД ТОДОРБО

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн бүхэнэй өөрын онсо шэнжэтэй, өөрын түүхэтэй байдагынь хэндэшье мэдэжэ. Зүүн Сибириин болон Алас-Дурна зүүгэ түрүүшынхээ үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөнэй онсо шэнжэнь юуб гэхэдэ, тэрэ шэнэ нэрэнүүдые олоор элирүүлэбэ.

Эгэзэд хүнгэн шэгнүүртэнэй дундаһаа дэлхэйн чемпион, Москвагай Олимпиадада бронзо медаляар шагнагдаһан Сергей Корнилаев (Москва) дүршэл ехэтэй, һэримжэтэй хёрхо барилдаашан гэжэ суурханхай. Эндэ тэрэ олохон залуу спортсменүүдтэй шалгалта абаһан байна. Түгэсхэлэй нааданда Василий Гоголевтой (РСФСР) тулалдахадаа, тэнсүү шанга тэмсэлдэ 3:2 тоотойгоор илажа, СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Олимпиин наадануудай чемпион Анатолий Белоглазовай дээшээ шэнүүртэ гараһан дээрэһээнь 52 килограммай шэгнүүртэн соohoo хэнэй илажа гараха байһые урдшалан таажа нэрдэхэнь бэрхэтэй һэн. 1979 ондо Монголой нүслэл Улаан-Баатар хотодо залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион болоһон Яраги Шугаев (РСФСР) бүхы уулзалгануудтаа шүүжэ, түрүү һуури эзэлбэ. Россин Федерациһаа О. Эфендиев, А. Хатукаев улаадахи шангуудта хүртэһэн байха юм. Буряадай багшанарай институтай студент Владимир Гармаев яһала эдэбхитэй һайнаар барилдажа, нэгэнтэ бэшэ альга ташалгаар уттагдаба. Харагшадай үнэр сэгнэлтэнээ үлүү юун байха гэхэшэб!

57 килограмм. «Урожай» бүлгэмэй Буряадай областной советэй хүүгэдэй спортын һургуулиин директор, спортын мастер Мунхэ-Жаргал Цыдыпов эдэбхитэй һайнаар барилдажа, сугларагшадай магтаал һайшаалла хүртэбэ. Тэрэ оорынгөө булаагдаһан олимпиин чемпион С. Белоглазовта (Киев) дилдэжэ, бронзо медальда хүртэхын түлөө А. Белоглазовтай хаба шадалаа туршаһан байна. Зургаан минута соо болоһон тулалдаанай дүнгүүдые гаргахала, манай барилдаашан очкогоор шүүгдэжэ, 91 хүн соohoo дүрбэдэхи һуури эзэлбэ. Тинхэдээ уласхоорондын классай спортын гурбан мастерые ахижа гараа. Энэнь М. Цыдыповэй түйлаһан эгэзэд ехэ амжалта болоно. Манай республикын нүслэл хотодо үнгэргэгдэдэг уласхоорондын заншалта мүрысөөндэ гурба дахин, мүн Румынидэ болоһон наадануудта илажа гараһан, МНР-эй нүслэл хотодо болодог «Интернационал» гэжэ уласхоорондын мүрысөөндэ хоёр удаа мүнгэн медаляар шагнагдаһан Дүрэй Цыдыпов уласхоорондын классай спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ дүүрэн эрхэтэй. Нютагаймнай залуу барилдаашан Э. Ивахинов («Динамо») яһала һайнаар мүрысэжэ, ороной гэжэ бэлигтэй бэрхэ хэдэн спортсменүүдые шүүбэ.

Уласхоорондын классай спортын мастер Гурген Багдасарянные (Арменийн ССР) 9:1 тоотойгоор илажа, Сергей Белоглазов ороной чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэеэ хамгаалһан байна.

— Хүнгэн шэгнүүртэнэй дундаһаа спортын габьяата мастернууд М. Абушев (Махачкала) В. Алексеев (Красноярск) хоёр түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахань!—гэжэ соносхоходоно, альга ташалга аадар бороо шэнгеэр шааяшана.

Үнэхөөрөөшье. эдэнэй үүлзалга ана-мана, тэнсүү шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. 3:2 тоотойгоор диилэжэ, дэлхэйн чемпион Виктор Алексеев ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөндэ хоёрдохёо илажа гараба шүү.

Европын чемпион, дэлхэйн чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдаһан Бузай Ибрагимов Иван Григорьевые илажа, гурбадахи һуури эзэлээ. Эндэ манай спортсменүүд В. Цэдашиев, В. Гашинов урагшагүйдөө.

Манай республикаһаа уласхоорондын классай спортын мастер Б. Будаев илангаяа эдэбхитэй һайнаар тулалдажа, ехэ амжалта түйлаа... гээд тэмдэглэлгэй. Тэрэ зүрхэ седьхэлээ хүдэлхэгүй, зоримгой байһанаа харуулжа, хэдэн уулзалгада толотомо илалта туйлаад, дэлхэйн чемпион М. Харачуратай (Киев) тэнсүү мүрысэжэ, түгэсхэлэй нааданда гараа һэн. Олимпиин чемпион Сайпулла Абсаидовтай (Махачкала) барилдахадаа, түрүүшүй секундаһаа эршэмтэйгээр добтолко, нүгөөдэдөө мүхөөгөө уттоогүй. Сэхыень хэлэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ Борис мэргэжэл эрид дээшэлүүлээ гэжэ тэмдэглэмээр. Гурбан минутын үнгэрхэдэ, табло дээрэ 1:1 гэжэ харагдаба. Саашадаа олимпиин чемпион нэгэ очко үлүү абаа. Буряадай багшанарай институтай студент, залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Борис Будаев 68 килограммай шэгнүүртэн соohoo хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаба. Гадна тэрэ СССР-эй суглуулагдамал командада оруулагдаба бишуу. Бэрхэш, Борис!

Манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүн Баяр Цыренгармаев тухай тогтожо хэлэлтэй. Тэрэ СССР-эй чемпионадта эдэбхитэй һайнаар барилдажа, хэдэн толотомо илалта туйлаба. Баяр спортын мастернууд А. Либиновые, В. Федоренкые, С. Гасановые, В. Самокишие диилээд, эрхим зургаанай тоодо ороһон Г. Яхьяев, А. Бесман гэгшэдтэ шүүгдэжэ, энэ шэгнүүртэ сугларһан 33 баатарай дундаһаа долоодохи һуури гараһан байха юм. Энэ амжалтань тэрэнине бүри зоригжуулжа, улам үндэр орьёл өөдэ уряалан дуудаглэ!

Бэлигтэй бэрхэ залуу барилдаашад Ю. Воробьев (Москва) Т. Дзгоев (Черкесск) хоёр удаадахи шэгнүүртэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараба. Һүүлшэг тэзшэ эсэжэ, Теймураз Дзгоев 2:4 тоотойгоор шүүгдэшоо. Иигэжэ залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Юрий Воробьев СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ түрүүшынхээ илаһан байна! Тинхэдээ тэдэ олимпиин чемпион П. Пинигин (Киев). СССР-эй болон Европын чемпион Э. Короев (Москва) гэгшэдые ахижа гараба. Нютагаймнай хүбүүн Кирилл Балдаев хүсэл зоригтойдэжэ, бүхы арга шадабаряа гүйсэд харуулжа шадабагүй.

82 килограмм. Зүүн Сибириин технологическа институтай багша. Европын чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Олег Алексеев мүрысөөнэй гурбадахи үдэр энэ жэлэй Европын чемпион О. Калоевто (РСФСР), Г. Данькодо (Украина) шүүгдэжэ, суглараг шадай эгигэл найдалые харюулбагүй. Шалтагааниинь гэбэл, гараа гэмэлтэһэн дээрэһээ тэрэ бүхы арга дүрэеэ, бэлиг шадабаряа бүрин хүсэдөөр гаргажа шадаагүй гэжэ һанагдана. Энэ урагшагүйдэлгэһөө тэрэ зүб тобшолол хэхэ ёнотой. Дэлхэйн чемпион М. Арациловай ехэ спортһоо хахасаһанай һүүлээр энэ шэгнүүртэ онсо бэлигтэй бэрхэ барилдаашад үгы байна. А. Марковичые (Белоруссийн ССР) очкогоор булижа, Г. Данько (Украина) түрүүшынхээ СССР-эй чемпион болобо. Сэхыень хэлэхэдэ, байгша оной эхиндэ Тбилисидэ болоһон уласхоорондын ехэ мүрысөөндэ Олег Алексеев Григорий Данькое 4:0 тоотойгоор илаһан юм гэжэ һануулхада һонирхолтой.

XXII Олимпиин наадануудай чемпион Санасар Оганисян (Москва), бүхы уулзалгадаа илажа, хоёрдохи дунда шэгнүүртэн соohoo СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхээ хүртэбэ. Уласхоорондын классай спортын мастернууд А. Атавов, В. Евлоев (хоюулаа РСФСР-нээ) шангай һууринуудта гараһан байха юм. Тэдэ эндэ хүлеэгдээгүй ушар арайл болошон алдаа. Ленинградска областийн түлөөлэгшэ залуушуулай дундаһаа ороной чемпион Петр Ханиев («Трудовые резервы») Оганисянтай ана-мана тулалдаа. Гонгын ханхинамсаар, Петр олимпиин чемпионине хам тэбэреэд, дээгүүрээ хаяжа, хибэс дээгүүр гурба дахин эршэгэнэн эрьелдэшэбэ. — 10:1. Нимэ добтолго хүлеэгээгүй байһан Оганисян нилээд тээлмэрдэбэшье, саашадаа бэеэ гартаа абаад, эдэбхитэйгээр добтолко, 15:14 тоотойгоор илаба.

Нимэ хүлеэглээгүй ушарнууд бүсадшье шэгнүүрнүүдтэ болобо. Жэшээнь, олимпиин чемпион Н. Мате (Украина) һаял 19-тэй боложо ябаһан А. Ходарцевта (Узбегэй ССР) шүүгдэжэ, дүрбэдэхи һуурида түригдэшэхэ юм гэжэ хэн һанаха бэлэй. Грузиин Сухуми хотоһоо ерэһэн уласхоорондын классай спортын мастер Раш Хутаба Аслан Ходарцевые очкогоор диилэжэ, хүндэшэг шэгнүүртэ ороной чемпион болоод, алтан медаляар шагнагдаһан байна. Иигэжэ усэгэлдэрынь түрэһэн хубүүндээ эрхим бэлэг бариба бишуу. Г. Курашвили (Грузиин ССР) эндэ гурбадахи һуури эзэлээ.

Дэлхэйн чемпион Салман Хасимиков (Москва) эгээл хүндэ шэгнүүртэ илалта туйлаба. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Н. Скрипкин (Белоруссийн ССР), Б. Бигаев (Украина) удаадахи һууринуудые эзэлһэн байха юм.

Иигэжэ 1981 оной СССР-эй чемпионууд тодорбо. Эдэнэртэ ороной Спорткомитедэй диплом, жетон, алтан медаль барюулагдаа. Нёдондо жэлэй чемпионууд соohoo ороидоол хоёр хүн— С. Белоглазов, С. Абсаидов—үндэр нэрэ зэргэеэ хамгаалһан байна. Энэнь манай бэлигтэй бэрхэ барилдаашадые халажа абаха залуу спортсменүүдэй урган гаража байһые элирхэйлэн гэршэлнэ. Энэнь олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг үргэн дэлгэр Эхэ орон доторнай хаа хаанагүй бэлигтэй бэрхэ, баатар хүсэтэй, хужаржа харамаар гоё һайхан арга дүрэтэй барилдааша хубуудэй ургажа байһые тодорхойлно.

Энэ чемпионат тренернүүдэй, мэргэжэлтэдэй анхарал ехээр татаа, һонирхол үүсхээ. Болгариин, ГДР-эй спортивна адаглагшад манайда ерэжэ, ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөс хараһан байна. Тинхэдэ дүрэ буляалдалгын барилдаагаар МНР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренер Ч. Дамдиншарав түрүүтэй бүлэг кинооперторнууд ерэжэ, һонирхолтой үүлзалгануудые буулгажа абаба.

Байгша оной сентябрь һарада Югославийн Скопле хотодо болохо дэлхэйн чемпионадта хабаадаха СССР-эй суглуулагдамал команда мүрысөөнэй дүнгүүдээр бүридүүлэгдээ. Нютагаймнай хүбүүн Борис Будаев июль һарада Румынида үнгэргэгдэхэ Бүхэдэлхэйн Универсиадада хабаадаха байна.

Спортын габьяата мастер Санасар Оганисян мүрысөөнэй эрхим бэрхэ барилдаашан гэжэ тоологдон, КПССэй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Советэй дурасхаалта шанда хүртэжэ, тойробшо малгай, дурдам торгон тэрлиг үмдэбэ. В. Алексеев —эгээл гоё һайн арга дүрэтэй, Б. Будаев — илалта туйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй, Ю. Воробьев — эгээл залуу, Р. Хутаба эгээл наһатай чемпион байһанайнгаа түлөө тусхай шангуудта хүртөө. Харагшадай дура сэдьхэл татаһанайнь түлөө С. Хасимиковтэ тусхай шан барюулагдаа. Бэлигтэй бэрхэ бусад спортсменүүдтэ, тренернүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ, айлшадта, союзна республиканууудай суглуулагдамал командануудта солото хүнүүдэй — Буряад ороной Социалис Ажалай Геройнуудай, нинтын эмхинүүдэй тогтооһон шангууд барюулагдаһан байха юм.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө 37-дохи мүрысөөн баяр ёһололой оршон байдалда хаагдажа, Буряад ороноймнай спортын түүхэдэ бэшэглэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

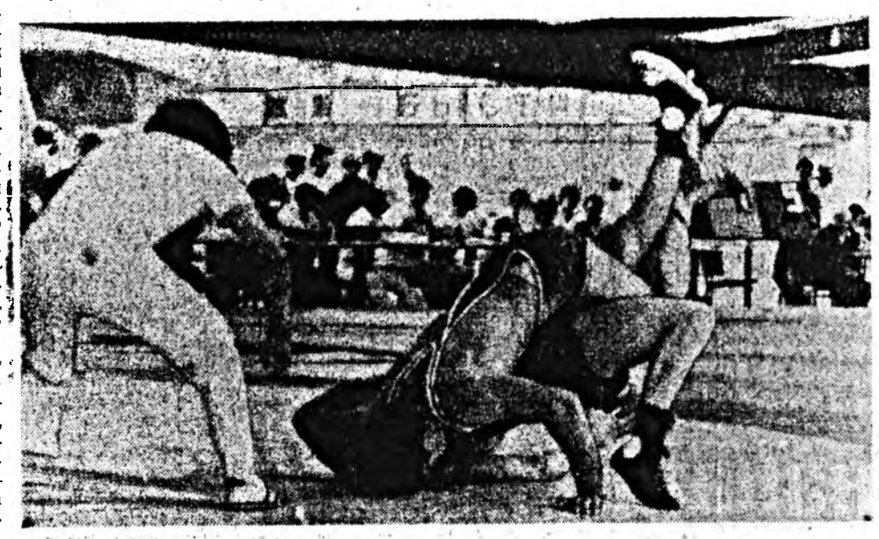

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: барилдаанай үе; хүндэлэлэй хабсанда—68 килограммай шэгнүүртэ илажа гарагшад (зүүн гарһаа) В. Крейдич, С. Абсаидов, Б. Будаев; шанга тулалдаанай үедэ барилдаашадай иигэжэ хоюулаа толгойгоороо газаршье хадхаад унаха ушар тохёолдодог.

С. БАЛДУЕВАЙ, Н. ДРИГЕНОВЭЙ, В. ПЛУТТЫН фотонууд.

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

ГАИХАЛТАЙ ҺОНИН ЗҮЙЛ

Белград хотодо һуудаг нэгэ эхэнэрэй үбшэнние медицинэдэ үзэгдөөгүй гайхалтай нонин зүйл гэжэ Югославийн врачнар мэдүүлнэ. «Үдэшын нонинууд» гэжэ нэрэтэй Белградай газетын мэдээсэнэй ёноор, тон элүүр энхэ бэетэй, арба нэгэн наһатай хоёр эхир ухибүүтэй энэ залуу эхэнэрэй бэеһээ 1972 онноо эхилжэ, түмэрэй бутархайнууд гарадаг болоһон байха юм.

Түмэрэй гарадаг газарынь хүнэй бэедэ зүү табижа аргалдаг газарнуудтай (акупунктурна точконуудтай), тоодог байба. Тэрэнэй гараһанай удаа эзэнэйнь бэедэ удаан эдэгэжэ үгдэггүй, убшэнтэй шарханууд биш болоно. Убша элирүүлхэ талаар хэрэглэгдэдэг мүнөө үе сагай медицинын бүхы аргануудые хэрэглэгшье һаа, энэ гайхалтай юумэнэй ушар шалтагаанишь үшөөл мэдэгдэзгүй, ямар убшэн байһаниинь тодороогүй байна.

Тэрэ эхэнэрһээ «гараһан» бүхы бутардаһанууд коллекциболгон суглуулагдана, зариманиинь лабораториде шэнжэлэгдэ гарана. Тэдэ геометрическэ тон зүб тухэлтэй, миллиметрһээ эхилээд, сантиметр хүртэр хэмжүүртэй. Ядерна шэнжэлэн институтда хэздэнэй анализуудай үндэнөөр кремни, магни болон мүнгэнөөс тэдэ бүридэнэ. Газарай хүдэлхынгу, али үсрэй болохоноо бэ байсиалиин бусад үзэгдэлэй эхилхэнээ дүрбэн час урид убшэнтэнэй бэеын арһан дороноо тэдэ бутардаһанууд гарадаг байна гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

«Үдэшын нонинууд» газетын мэдээсэнэй ёноор, тэрэ эхэнэр сэбэр агаарта удаан байжа шададаггүй, үдэрэй гэрэл болон сохэ шуурганда дурагүй юм байна.

(«Социалистическая индустрия» газетэһээ).

«НОГООН ТАМЫН ОРОНДО» 40 ЖЭЛ СОО

Таиландын өжүүглиин «ногоон тамын орондо» наймаан хүн дүшэн жэл шахуу төөрөжэ ябаһан байба. Япон эзэндэгшэд Бирмэ Таиланд хоёрой хоорондо түмэр харгы барюулха гэжэ 1942 оной эсэс багта Зүүн-Урда Азийн ороннуудай хэдэн зуу мянган хүнние тиишэ намнаһан байгаа.

Японой императорска армийн оршуулагша 1980 оной декабрьда урданайнгаа байгаа даанай газернуудаар, Квай мүрэнэй эрьеэр аяншалга хэжэ ябатараа, тэдэнние обёоржохёо гэжэ Киодо Цусин агентство мэдээсэнэ.

ЭГЭЭЛ УТА ХАМАР

Италийн Соранья хотодо (Парма провинци) юрэ бүсы конкурс орбан гурбадахяа үнэгэрсэгдэбэ. Тэрээндэ хабаадахын тула Италийн эгээл ута хамартан суглардаг. Энэ удаа 6,5 сантиметр ута, 4 сантиметр үргэн хамартай Пьетенца хотын священник Альберто Вивиани чемпион болобо.

Тиигэбэшье түрүүшын конкурсдо булиһан Альчидэ Боттерние хэншье хүсөөдүй байна. Тэрэнэй хамарай утань 3 сантиметр байһан юм.

РЕКОРДНУУД...

Америкын Холбоото Штатуудай эгээл унинэй суглаанда байһан Джон Девис түрүүлөөр 104-дэхи удэрөө түрүүлдөө тэмдэглэбэ.

Тэрэ табан доллар хулуунайнгаа түлөө 1922 ондо тооцогдомэдэ ороһон байна. 1930 онд түрмэнөө тэрьедээ. Уданшагүй дахинаа ороо. Тэрэ юунэй түлөө, ямар болзоороо дахинаа түрмэдэ ороһые мүнөө хэншье мэдэдэггүй. Тэрэмын оёорто 58 жэл үнэгэрэхэ Девис өөрэ бүсын рекорд тогтоолаад байна бишуу.

(«Лесная промышленность» газетэһээ).

ХОМОРОЙ ҮНЕЭН

Черновицка областийн Рашковцы һууринай (Украин ССР) В. Ю. Савчук үглөөгүүр эрэ малдаа үбһэ үгэхэзээ гарааад, ухаа мэдээ табинхай мэ гэртээ һөөргөө гүйжэ ороо. Ганса Савчугай гэртэ бэшэ, харин бүхы хүрэмрынь тэдэнэй малай байрадаг саг зуура сугларшаба. Һуурнай нэгэшье хүн үнеэнэй дороо дүрбэн тугал гараараа, дуулаашьегүй байха юм.

(«Труд» газетэһээ).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

ХҮН БА байгаали

ИЛАНГАЯА ШУХАЛА БОЛОНХОЙ

Баргажан нютаг Буряад ороноо бэшэ, мүн холуур мэдээжэ юм. Тэрэнэй уһа мүрэнинь, ой тайгань, үзэсхэлэн гоё байгаалинь, барагдашагүй баялигынь үнинөөө хойшо суурхадаг. Гэхэ зуура мүнөөнэй байдалаар бодоод үзэхэдэ, энэ баялигнай дундаршагүй, дууһашагүй бэшэл даа. Һүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэрние хүргөөхэ хэрэгтэ ой модон схээр отолгодожо, тэрэнние зүбөөр ашаглалгын асуудал болотоор хараада абтаагүй байгаа. КПССэй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тусхай тогтоолнуудые баталан абаһанай үдаа Байгал - нуурые, тэрээн шадархи байгаалиие хамгаалха талаар горитой хэмжэнүүд абтаа. Нуурай эрье шадараар модо бэлдэхэлгэ шанга хиналта доро абтанхай, модо һуулгаха хүдэлмэри үргэлхэгдөө. Энэ хүдэлмэридэ олонитэ хүн зон хабаадуулагдана. Һургуулинуудай дэргэдэхи лесничествэнүүдэй дүргэдэг үргэ дээшэлээ, һурагшад ой модо харууһалха дүршэл шадабаритай болоо. Түрэл хизаарайнгаа ургамал ногоодо, ан амитадта хайхарамжэтайгаар, эзэн ёноор хандаха мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлэгдэнэ. Баргажанай, Онёогой леспромхозуудай мэргэжэлтэд үхибүүдые һурган хүмүүжүүлхын тула хэшээлнүүдые үнгэргэхдөө, зүбшэл заабари үгэхэдөө сагаа гамнадаггүй юм. Мүн районой газетын хуудаһануудта һонирхолтой материалнууд толилогдодог. Эндэ хүдөө нютагуудай ажалшад, хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд һанамжаяа хубааддаг байха юм.

Гэхэтэй хамта Баргажан мүрэнэй ариг сэбэрые сахихын тула уһаар модо урадхуулга болюулагдаһай, шэнэ предприятинуудай барилгахада сэбэрлэлтын тухэрэлгэнүүдые заатагүй тодоохо гэшэ хуулита уялга болоноой. Загаһанай баялигые урдынь хэмдэ хүргэхын тула загаһа үсхэбэрилдэг заводуул хүдэлгэгдэнэ. Шиварэхын тохойдо ба Онёогой голдо загаһан олошоруулагдажа байнхай.

Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй Баргажанай районно совет хүдэлмэрээ нильэд эдэбхижүүлээ. Загаһа хамгаалгаг экспедициин, госохотнадзорой эгүһөө хэгдэдэг хиналта шангадхагдаа. Жэшээлхэдэ, загаһанай түрһөөсэ хаяха үедэ жэл бүри нинтын хидалтын 50 пост хүдэлдэг.

Арадай ажахы хүрдан түргэнөөр хүгжэжэ, үйлэдбэрнин бүри үргэдхэгдэжэ байһан саргта оршон тойронхи агаар уһала, ургамал ногоотоо анхаанайнь тухэлөөр үлөөхэ гэшэ илангаяа шухала болоно бишуу.

Е. МОЛЧАНОВ.

ХУЛГАЙ ЮУНДЭ ХЭГДЭЭБ?

Үглөөгүүр дотоодын хэрэгүүдэй Гусиноозерскын городской таһагта «Эрдэм» колхозой кассаһаа ехэ мүнгэн хулгайлагдаа гэһэн сошордомо мэдээсэл ороб.

Саг дары оперативна бүлэг байгуулагдажа, хулгайшаниие барихаар мүрдэлгэ эхилээ. Милициин капитан В. Ц. Будаев энэ бүлэгые хүтэлбэрилхөөр томилогдобо. Республикын уголовно мүрдэлгын таһагта хоёрдохи бүлэг эмхидхэгдэжэ, тэрэнние онсо шухала хэрэгүүдэй түлөө харюусалгата отделениин начальник Ю. А. Баландин хүтэлбэрилхөөр табигдаа һэн.

Хулгайшан хэдэн үүдэ эбдэжэ, бухгалтеридэ ороһон, уридшалан бэлдэһэн түхеэрэлгээр мүнгэнэй хадагалагдадаг түмэр шкаф нээһэн гэжэ элирүүлэгдэбэ. Колхозой кассир ажалшадай һарын салин хубаахаар мүнгэ банкһаа абаһан аад, ороидоол нэгэ хэды хүндэ мүнгыень үгэжэ үрдиһэн байба. Энээн тухай лаб мэдэһэн лэ хүн хулгай хээ гэһэн һанамжа зүйтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, хулгай хэһэн хүн бухгалтериин таһалгые һайса мэдэхэ, бэедээ найдангаар эндэ ороһон байгаа. Тобшолон баригдаһан хулгайшан яахашье аргагүй бэеэ тушааха баатай болоо.

Тиигэжэ хулгайн һүүлээр хоногойшье үнгэрөөдүй байхада, гэмтэн элирүүлэгдээ бишуу.

Мүрдэлгын хүдэлмэри шадамар бэрхээр ябуулжа, аюулта энэ ушарые һүйдхэһэн хүниие саг дары олоһон милициин бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ республикын Дотоодын Хэрэгүүдэй министерствын зүгһөө мүнгэн шангууд барюулагдаа. Иимэ һайшаал магтаалда хүртэгшэдэй тоодо капитаннуд Ю. А. Баландин, В. Ц. Будаев, уголовно мүрдэлгын таһагай отделениин начальник В. И. Тимофеев, таһагай начальнигай орлогшо А. Н. Ефимов, инспекторнууд С. А. Константинов, Ф. С. Ефимов, А. Ф. Мальцев гэгшэд, уголовно мүрдэлгын таһагай жолоошон В. Г. Шеломенцев гэгшэд оролсоно.

Иигээд лэ энэ хэрэгнай дүүрэбэ гээд түгэсэмөөр һэн. Гэхэ хэмжээнэй мүнгэн юрын түмэр шкаф соо хадагалагдаг, ямаршье удаан болзоороо харууһагүй байлгагдадаг байгаа бшуу. Гэхэ зуурэ, кассирай госбанкһаа ехэ мүнгэ абаһыень, мүн үсөөн хүндэ түлөөһыень үгэһыень колхозой түрүүлэгшэ Б. Л. Доржиев, ахамад бухгалтер А. Д. Дугаров гэгшэд һайн мэдэжэ байгаад, хулгай һэргылхэ талаар ямаршье хэмжэ абаагүй.

Энэ ушар хадаа гансашье «Эрдэм» колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ бэшэ, мүн бусадшье ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ёнотойл һургаал боложо үгэхэ аабза. Юуб гэхэдэ, шалгалта хээд үзэхэдэ, республикын бусадшье районуудай ажахынуудта дээрэ дурсагдаһан документын заабаринууд сахигданагүй, хулгай һэргылхэ талаар хэмжээнүүд абтанагүй.

Ю. МЕЩЕРЯКОВ,
милициин капитан.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мелиорациин барилганууд» —түрүү бэшэг. «Ленинэй орденто ЛВРЗ-дэ»—мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Буряадай, Яхадай АССР-нүүдэй, Шэтын областийн ажалшадай социалис мүрысоонэй дүнгүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Арбан хоёр жэлдэ таһалгаргаагүйгөөр»—И. Горкушай статья. «Завод хаана баряа һаа, дээрэб?»—Н. Лоскутниковагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Эсэрэ ороноо хамгаалгын Агуухэ даһнай эхилһээр 40 жэлэй ойдо. «Ород доктор» —А. Мүрзинай очерк. (Үргэлжэлэл). Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн тухай материал. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Учитель пения» — —уран һайханай фильм. 11.25 —«Ан амитадай ажамидарал». 12.25 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 —Шэнэ һонин 15.35 — Ороной телевизионно студинүүдэй баримтата фильмүүдэй программа. 16.30—Үхибүүдтэ. «Всадники» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 17.35 — Урда Африкын тэмсэжэ байгаа арадуудтай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэрые угтуулан.

Улаан-Удэ. 18.00— «Байгал» программа (буряадаар). 18.30 —«Саяан» — худөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга.

«Орбита». 19.00 — «Футболой шэнжэлэл». 19.30 —19.45 —Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». Канска-Ачинска түлишын-эльшэ хүсэнэй комплексын хүгжэлтэ тухай. 20.30 — Электро-хүгжэмэй инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 20.55 — «Рафферти» —телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35— —СССР-эй уран зохёолшодой съездые угтуулан. «Уран зохёошо ба мүнөө үе саг». 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 —Дамжуулгын программа. 13.00 —«Хара далайн долгинууд»—телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. (6-дахи сери). 14.15 —Индийн артистнуудай концерт. 15.00—«Будильник». 15.30 —«С. Вургунай уран бэлиг». 16.00 —Теннис. СССР—Бельги. Ригэнээ дамжуулга. 16.45 —«Агуухэ Улаг тухай дурсэлга»—баримтата фильм.

Улаан-Удэ. 17.00 — Соносхолнууд. 17.10 — Баримтата фильмүүдэй программа.

«Орбита». 18.00 — «Запуушуулай адресууд».

Улаан-Удэ. 19.00 —«Даниил Гранин хөөрэнэ» — телевизионно фильм.

«Орбита». 20.00 —«Советскэ Союзда алба хэнэб». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Бобик ба Барбос» — мультфильм. 21.15—«Уласхоорондын һонин». 22.00—«Время». 22.35—«Своя земля»—телевизионно уран һайханай фильм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03557. Заказ № 138. Индекс 58